

BUDAPEST
INTÉZET

**A REGIONÁLIS OPERATÍV PROGRAMOK KERETÉBEN KIÍRÁSRA KERÜLT SZOCIÁLIS
ALAPSZOLGÁLTATÁSOK ÉS GYERMEKJÓLÉTI ALAPELLÁTÁSOK INFRASTRUKTURÁLIS
FEJLESZTÉSÉT, BÖLCSŐDÉK ÖNÁLLÓ FEJLESZTÉSÉT, VALAMINT AZ AKADÁLYMENTESÍTÉST
ÉRINTŐ PÁLYÁZATOK ELŐREHALADÁSÁNAK ÖSSZEGZÉSE**

KÉSZÜLT A SZOCIÁLIS ÉS MUNKAÜGYI MINISZTERIUM SZOCIÁLPOLITIKAI ÉS MUNKAÜGYI
INTÉZETE MEGBÍZÁSÁBÓL
KÉSZÍTETTE: RESZKETŐ PETRA, VÁRADI BALÁZS

2009. június 15.

Tartalom

Vezetői Összefoglaló	3
1 Bevezetés	7
1.1 A jelentés háttere	7
1.2 A felhasznált források, elemzési módszertan	7
1.3 A jelentés felépítése	8
2 Hazai szakpolitikai keretrendszer	9
2.1 Hazai helyzetkép.....	9
2.2 Hazai szakpolitikai keretek	13
3 A Regionális operatív programok bemutatása	17
3.1 Regionalitás Magyarországon.....	17
3.2 A ROP-ok helye az ÚMFT-ben.....	17
3.3 A ROP-ok felépítése	19
3.4 Vizsgált intézkedések megvalósítása.....	24
4 A pályázatok előrehaladása	26
4.1 Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti ellátások.....	26
4.1.1 Bölcsődefejlesztést magukban foglaló konstrukciók.....	28
4.2 Akadálymentesítés.....	29
4.3 Összegzés.....	30
5 Pályázatok térbeli megoszlása	31
5.1 Pályázatok településtípus szerinti megoszlása	31
5.1.1 Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások.....	31
5.1.2 Akadálymentesítés	39
5.2 Pályázatok intézménytípus szerinti megoszlása.....	45
5.2.1 Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások.....	45
5.2.2 Akadálymentesítés	46
5.3 Összegzés.....	47
6 Pályázatok tartalmi és funkcionális megoszlása	49
6.1 Térségi együttműködés szerinti vizsgálat.....	49
6.2 Szolgáltatástípusok szerinti vizsgálat	50
6.3 Férőhely-bővítés szerinti vizsgálat	54
6.4 Más ágazatokkal való kapcsolat szerinti vizsgálat.....	55
6.5 Összegzés.....	58
7 Következtetések, javaslatok	60
8 Hivatkozások	63
A Függelék: Háttéranyagok	64
A.1 Stratégiai és szakmai dokumentumok listája.....	64
A.2 Vonatkozó jogszabályok listája.....	66
A.3 Pályázati statisztikák összefoglaló táblázatai	68
A.4 Adatbázisok.....	75

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv 2007-2013 célkitűzéseit, a rendelkezésre álló Strukturális Alapokból származó források felhasználását 15 hazai operatív program valósítja meg. Ezek közül hét ún. Regionális Operatív Program (ROP). A ROP-ok a közösségi támogatási keret (ide értve az EU társfinanszírozott és a hazai forrásokat is) 23,4 százalékát használják fel.

Ez a jelentés a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet megbízásából a ROP 2007-2008. évi akciótervek keretében szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztésére, a bölcsődék önálló fejlesztésére, valamint az akadálymentesítésre irányuló pályázati kiírások végrehajtásának előrehaladását összegzi.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv kettős célkitűzése: a foglalkoztatottság növelése és a versenyképesség javítása. Jól célzott fejlesztésekkel a vizsgált kormányzati területek (szociális alapszolgáltatások, koragyermekkorai nappali ellátások, illetve az akadálymentesítés) mindegyike kihatással lehet a hazai alacsony munkaerő-piaci részvétel növelésére. Mind a szociális alapszolgáltatások, mind a kora gyermekkorai napközbeni ellátások könnyű elérhetősége, a szolgáltatási színvonal megfelelősége erősíti a nők, az alacsony képzettségűek és a hátrányos helyzetben élők munkaerőpiaci esélyeit – feltéve, hogy ösztönzőket nyújt a munkaerőpiaci részvételre.

Az elmúlt évek több állami kezdeményezése arra utal, hogy a szociális és kora gyerekkorai nappali ellátások fejlesztése, valamint középületek és közintézmények akadálymentesítése kézzel foghatóan is felkerült a kormányzati napirendre. Az évtized közepén megszületett vagy éppen felülvizsgált hazai kormányzati dokumentumok és programok (Nemzeti Cselekvési Terv a Társadalmi összetartozásért, Országos Fogyatékosügyi Program, Humán erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Társadalmi Infrastruktúra-fejlesztési Operatív Program, és a Regionális Operatív Program-ok) már konkrét, stratégiai jellegű intézkedéseket tartalmaznak.

Jóllehet a 2004-ben Kormányhatározattal hitelesített célkitűzést – a bölcsődei férőhelyek 10%-os bővülése 2007-re - nem sikerült elérni, a különböző szakmai protokollok (vö. útmutatók, módszertani füzetek, etc.) kidolgozása a szakpolitika-alkotók, kormányzati szakértők és a szakmai / civil szektor szoros és sikeres együttműködését hozta. Sikeresnek vehetők ezek annak fényében, hogy a szakma számára is hozzáadott értéket jelenítenek meg – lásd például az integrált óvoda-bölcsőde ellátások módszertani kihívásait és azok kezelési lehetőségeit tárgyaló szakmai dokumentumot, vagy a családi napközis minőségi sztenderdjeit rögzítő módszertani útmutatót.

Mindezen kezdeményezések tükrében a hazai helyzetet tekintve a következők állapíthatók meg:

- A kora gyermekkori nappali ellátást nyújtó intézmények földrajzi eloszlása igen egyenetlen. A kistérségek 31 %-ban csak egy bölcsőde van, míg 20 %-ában nincs ilyen intézmény. Leginkább Közép-Magyarországon és Észak-Magyarországon hiányoznak a törvényi előírás szerint is kötelezően ellátást nyújtó intézmények, azonban Dél-Dunántúlon, Dél-Alföldön és Észak-Alföldön is találunk egy-egy olyan önkormányzatot, amely nem felel meg a szolgáltatás-ellátási kötelezettségének. Ugyanakkor a bölcsődék kihasználtsága a közepes méretű településkategóriákban igen magas, azaz a megyeszékhelyeken, városokban és 10000 körüli lélekszámmal rendelkező községekben 100 bölcsődei férőhelyre átlagban 130 gyermek jut. Ez a helyzet oldódik a nem bölcsődei ellátó intézmények és megoldások (lásd családi napközi, integrált óvoda-bölcsőde, házi gyermekfelügyelet, alternatív napközbeni ellátás) számának dinamikus növekedésével, ám az ellátások kínálati oldalát továbbra is szűk keresztmetszetek terhelik.
- Jóllehet igen messze állunk attól az ambiciózus céltól, hogy az egészségügyi, szociális és munkaügyi intézmények teljes köre akadálymentesített lenne, már elkezdődtek azok a programok, melyek e cél kiteljesítéséhez járulnak hozzá.
- Többek között az új EU programozási időszak (2007-2013) hét regionális operatív programja átlagban a rendelkezésükre álló források 18,8 %-t költi a humán közszolgáltatások és a humán infrastruktúra fejlesztésére. A hét régió közül Dél-Dunántúl kivételével minden régióban explicit célkitűzéseként jelenik meg a szociális intézmények közszolgáltatásainak hozzáférhetővé, a gyermekjóléti alapellátások elérhetővé tétele, valamint a napközbeni gyermekellátás férőhelyeinek bővítése.
- A hét régió 2007-2008. évi tervek alapján összesen 14 397 millió forintot allokált szociális és gyermekjóléti ellátások fejlesztésére, ezen belül 4 513 millió forint összeget a kora gyermekkori napközbeni ellátások fejlesztésére. Átrendezések után az utóbbi célra szánt összeget 7 977 millió forintra növelték, ezen belül csak a bölcsődei kapacitások különálló fejlesztését a régiók (kiv. Dél-Dunántúl) összesen mintegy 5 368 millió forint összeggel ösztönzik. A közintézmények akadálymentesítése egységes tartalommal és célzással folyik a hét régióban összesen mintegy 8365 millió forint támogatási forrás fedezetével.

Mi mondható el mindazonáltal a végrehajtásról? A szociális és különösen a bölcsődefejlesztésre (is) támogatást nyújtó ROP pályázatok előre menetele a tervezettek szerint halad. A kiírások igen népszerűek voltak szinte minden régióban. Ugyanakkor több esetben a felmerülő igényeket még jelentős keretnöveléssel sem sikerült kielégíteni (kiemelten lásd Közép-Magyarország).

Az akadálymentesítési pályázatok ismertsége és népszerűsége alacsonyabb, és a beadott projektek lényegesen nagyobb hányada, több mint negyede bukott el beadási és formai okokból. Ez kisebb elköteleződésre és ebből fakadóan kisebb gondosságra utal. A forráselosztás itt is viszonylag rugalmasan alkalmazkodott az igényekhez - ezúttal lefelé. Egyedül a Dél-Dunántúlon maradtak fenn a viszonylag szerény

kereteken túl a többi régiónál jelentősebb, nem fedezett fejlesztési igények.

Mind a szociális és gyermekjóléti, mind az akadálymentesítést célzó támogatások esetében markáns területi koncentráció figyelhető meg. Dél-Alföldön és település létszámtól függetlenül Észak-Magyarországon, valamint Nyugat-Dunántúlon jelennek meg nagy gyakorisággal a szociális és gyermekjóléti ellátások fejlesztői. Ez a mintázat akkor is igaz, ha figyelembe vesszük a települések regionális eloszlását. Ugyanakkor Dél-Dunántúl–az eltérő fejlesztési prioritásainak köszönhetően (vö. egészségügyi ellátások elérhetőségének és minőségének javítása) – elmarad e fejlesztések tekintetében. Az akadálymentesítést célzó önkormányzatok között az ország északi és észak-keleti régiói ugranak ki.

A pályázó intézmények szerinti vizsgálat tanulsága, hogy a szociális és gyermekjóléti területen meglepően sok a társult pályázat, azaz több intézmény nyújt be egy fejlesztési projektet. Míg az akadálymentesítés esetében az önkormányzatok és háttérintézményeik továbbra is a 'szóló' projekteket tekintik esélyesnek. Emellett öröndetes tény az, hogy akadálymentesítést is magában foglaló fejlesztések zajlanak majd olyan projektek keretében is, melyek nem specifikusan e célra születtek (lásd szociális és gyermekjóléti nyertes pályázók akadálymentesítést is végző magas aránya.)

A támogatott fejlesztések tartalmát és irányultságát tekintve két tendencia tűnik kiemelésre érdemesnek. i) Elmondhatjuk, hogy a szolgáltatástípusok, intézménytípusok, ágazatok kombinálása, együttes fejlesztése a pályázatokban viszonylag széles körben elterjedt. ii) A kisgyermekes nappali ellátásának fejlesztésére, ezen belül is a bölcsődék férőhelyeinek bővítésére irányuló pályázatok száma igen magas. Ugyanakkor a tervezett férőhely-bővítés mind a bázis évhez (2007), mind a megfigyelt túlkereslethez (lásd a meglévő intézmények magas kihasználtsága), mind ahhoz a súlyhoz képest, amit a kínálat fejlesztése a politikai diskurzusban kap, viszonylag csekélynek tűnik (5%).

A vizsgált pályázati kiírások 194 nyertese körében tett áttekintés alapján megállapítható, hogy a szakpolitikaalkotók azon törekvése, hogy a helyi szinten ellátandó szociális és gyermekjóléti ellátásokban érvényesüljön a méret- és választékgazdaságosság, a mostani nyertesek körében is megfigyelhető. A pályázók szép száma racionalizálja erőforrásait, azaz igazítja szolgáltatásait azok keresleti viszonyaihoz (vö. valamilyen módon kombinált bölcsődefejlesztések jelentős száma, kombinált szociális szolgáltatások számottevő aránya) és a működtetési/fenntartási költségstruktúrához. Jelentős mind a helyi/térségi szinten együttműködő pályázók, mind az egyes szolgáltatásokat integráltan, egyszerre fejlesztők aránya.

Összességében elmondható, hogy regionális szinten a fejlesztési hangsúlyok egységesen elmozdulni látszanak a kormányzati stratégiai jellegű dokumentumokban foglalt célok teljesítése felé (lásd ellátások hozzáférhetőségének, minőségének javítása). Ugyanakkor kérdés, hogy i) a megvalósult fejlesztések mennyiben tudják oldani az ellátások kínálati oldalán megfigyelt szűk keresztmetszeteket és érdemben hozzájárulni az ellátások minőségének javulásához (vö. ESZA források társ-felhasználásának alacsony szintje és hiánya); illetve mennyiben tudnak megfelelni a rugalmas és megbízható minőségű szolgáltatásokra

irányuló keresleti (szülői) igényeknek.

További, értékelendő kérdés marad, ii) mennyiben generálnak a kivitelezett projektek olyan kistérségekben fejlesztéseket, ahol (legalább is) helyi szinten jelentős foglalkoztatási hatás társulna mindehhez (lásd alacsony képzettségű lakosság magas arányát tudó kistérségek).

Ugyanígy kérdés marad, hogy iii) ha a bölcsődék és családi napközik által nyújtott szolgáltatások nyújtásának mai jogi és finanszírozási feltételei mellett az intézmények fenntartása sok helyütt veszteséges, akkor a megvalósult fejlesztések várt (foglalkoztatási) hatásai mennyiben lesznek tartósan megfigyelhetők. Meglátásunk szerint, e kihívások orvoslása nem várható el önmagában(!) az alapvetően kapacitásfejlesztést támogató pályázati rendszertől.

1 BEVEZETÉS

1.1 A jelentés háttere

Ez a jelentés a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet megbízásából a regionális operatív programok 2007-2008. évi akcióterveinek keretében, szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztésére, a bölcsődék önálló fejlesztésére, valamint az akadálymentesítésre irányuló pályázati kiírások végrehajtásának előrehaladását összegzi. Elemzéseink során kizárólag ezekre az intézkedésekre koncentrálnak.

Az elvégzendő elemzési és monitoring feladatokról első körben 2009 áprilisában egyeztettek a szakértők és a megrendelő. A megrendelő ekkor adta át a monitoring feladatokat meghatározó kérdéslistáját, mely vezette a későbbi munkát. A projekt megvalósítása során egy részjelentés elkészítésére is sor került, melyben a megbízott szakértők jelezték az adatfeldolgozással és –elemzéssel kapcsolatos kihívásokat. Ezek közül a legfontosabb, hogy a közreműködő szervezet a pályázati anyagokat további feldolgozást igénylő formátumban 2009. május 29-én, illetve a szükséges hiánypótlást június 8-án bocsátotta Intézetünk rendelkezésére. A projekt 2009. júniusban zárult.

A projektben résztvevő szakértők a következők voltak:

1. táblázat: A Projekt-csapat

Szakértő	Szerep, felelősség
Várad Balázs	Projektmenedzser, a projekt koordinációja, oktatáspolitikai szakértő
Reszkető Petra	Vezető szakértő (értékelési módszertan)
Hudecz András	Elemző (adatfeldolgozás)
Scharle Ágota Czibere Károly	Külső szakértők, minőség-ellenőrzés (szociálpolitika, családpolitika, esélyegyenlőség)

1.2 A felhasznált források, elemzési módszertan

Vizsgálataink kiinduló pontját a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség által nyilvánosságra hozott programdokumentumok, értékelő jelentések és pályázati kiírások adták. A kvantitatív elemzések során a ROP humán prioritások adminisztratív feladataiért felelős közreműködő szervezet, a VÁTI Kht. által rendelkezésünkre bocsátott pályázati adatokra támaszkodtunk. Az előrehaladás megítéléséhez ezeket az összesített pályázati adatfájlokat használtuk.

Először élőmunkával a nyers (.xdat ill .pdf formátumú) pályázati adatfájlok statisztikai elemzésre alkalmas feldolgozását, excel formátumra átvitelét végeztük el, majd az excel program használatával az így átkódolt pályázati adatok megrendelő által előre meghatározott struktúrájú elemzését végeztük el. Ez utóbbiról bővebben lásd az A.4 függeléként mellékelt módszertani sorvezető fájlt (FuggelekA4_Modszertan.xls).

1.3 A jelentés felépítése

A második fejezetben bemutatjuk a hazai szakpolitikai keretrendszert, kitérünk a szociális alapszolgáltatások, kiemelten a napközbeni gyermekellátások fejlesztésére irányuló kormányzati stratégiák és dokumentumok ismertetésére. Itt ismertetjük a kormányzati szinten megfogalmazott célokat és célszámokat, valamint a területért felelős kormányzati felelősségeket. A harmadik fejezetben a regionális operatív programok (ROP) szerepét és fejlesztési fókuszait tárgyaljuk a 2007-2013-as időszakban. A ROP-ok stratégiai prioritásainak ismertetése mellett röviden bemutatjuk a végrehajtási intézményrendszert, valamint az egyes programok monitoringját szolgáló kezdeményezéseket. A negyedik fejezet már csak a szociális alapszolgáltatások, gyermekjóléti ellátások fejlesztésére, valamint az akadálymentesítés támogatására irányuló pályázati kiírások előrehaladására koncentrál. A végrehajtás 2009. tavaszi pillanatfelvétele után az ötödik fejezetben részletesen elemezzük a nyertes és nem nyertes pályázók területi eloszlását mind regionális, mind település-típus szerinti bontásban, majd pedig a nyertes pályázók intézménytípus szerinti gyakoriságát. A hatodik fejezet a pályázatok tartalmi és funkcionális áttekintésének eredményeit közli. Itt külön vizsgáljuk a térségi együttműködések gyakoriságát és típusait, a fejlesztett szolgáltatástípusokat, valamint a más ágazatokhoz (oktatás, egészségügy, szociális rendszer) kapcsolódó fejlesztéseket. A hetedik fejezet az eredmények összegzését adja, kiegészítve ezen monitoring jellegű vizsgálat tapasztalatait néhány olyan felvetéssel, melyek a szakpolitika-alkotók és végrehajtók számára nyújthatnak megfontolásra érdemes javaslatokat, illetve a későbbi programértékelésekhez adnak előzetes ötleteket.

|

2 HAZAI SZAKPOLITIKAI KERETRENDSZER

2.1 Hazai helyzetkép

A három év alatti gyermekek napközbeni ellátásának öt típusát különbözteti meg a hazai gyakorlat: bölcsőde, családi napközi (továbbiakban: csana), integrált óvoda-bölcsőde, házi gyermekfelügyelet, alternatív napközbeni ellátás. A bölcsődei ellátás adja a szakterületet irányító és azt szabályozók számára azt a viszonyítási pontot, melyhez képest definiálják a többi ellátást. A bölcsőde olyan szolgáltató intézmény, melynek kialakítása minden kellően nagy lélekszámú (10000 lakos) település önkormányzatának jogszabályban előírt kötelező feladata. A kora gyermekkori ellátásokra vonatkozó jogszabályok (lásd Függetlenség A2) egyértelműen rögzítik:

- az érintett célcsoportokat (0-3 év, illetve családi napközik esetében (20 hetes- 14 éves)),
- a működtetési kritériumokat,
- az intézmények által nyújtott szolgáltatások körét, ezek árazását, és
- szigorúan maximálják a csoportlétszámokat (a fő ellátástípusok esetén:10 fő/csoport bölcsőde esetében, 5+2 fő/ csoport csana esetében, feltéve, hogy van egy segítő is).

A bölcsődék nagy többségét (2007-ben: 93,4%-át) az önkormányzatok tartják fenn, a nonprofit és egyéb szolgáltatók aránya 4,3, illetve 2,3%. Ennek megfelelően alakul a férőhelyek megoszlása is: az összes férőhely 95 százalékát önkormányzati intézmények biztosítják (KSH 2007).

A bölcsődék kihasználtsága (a ténylegesen gondozott gyermekek száma/engedélyben rögzített helyek száma, illetve az egy gondozóra jutó gyermekek száma) igen magas és növekvő tendenciát mutat. A demográfiai folyamatok a gyermekek nappali ellátása iránti kereslet növekedését valószínűsítik: az újszülöttek száma 2004 óta folyamatosan nő, és az 1-6 éves korosztályra vonatkozó demográfiai előrejelzések ennek folytatódását mutatják (Hablicsek 2008).

2. táblázat: Bölcsődei kapacitások és beíratott gyerekek számának alakulása, 1980-2007

	1980	1990	2000	2007
Bölcsődék száma	1305	1003	532	558
Családi napközik száma	-	-	n.a.	205*
Összes férőhely száma	64502	50250	24965	24934
Beíratott gyerekek száma	69768	40825	29561	31907
– önkormányzati bölcsődében	58760	38939	22909	23868
– üzemi/ vállalati bölcsődében	11008	1886	n.a.	n.a.
– családi napköziben	-	-	268**	1300*

Forrás: KSH Statisztikai évkönyv 1998, 2006, KSH (2007), Katonáné (2008).

*2008. évi adat, forrás: SZMM (2009)

** 1999. évi adat, forrás:

3. táblázat: Bölcsődei férőhelyek kihasználtságának alakulása, 1980-2007

	1980	1990	2000	2007
Beíratott / férőhely	1,08	0,81	1,18	1,28
Beíratott gyerekek/ bölcsődés-korúak (%)	14,8	11,1	10,3	10,9*

Forrás: KSH Statisztikai évkönyv 1998, 2006, KSH online tájékoztatási adatbázis. *2006. évi adat.

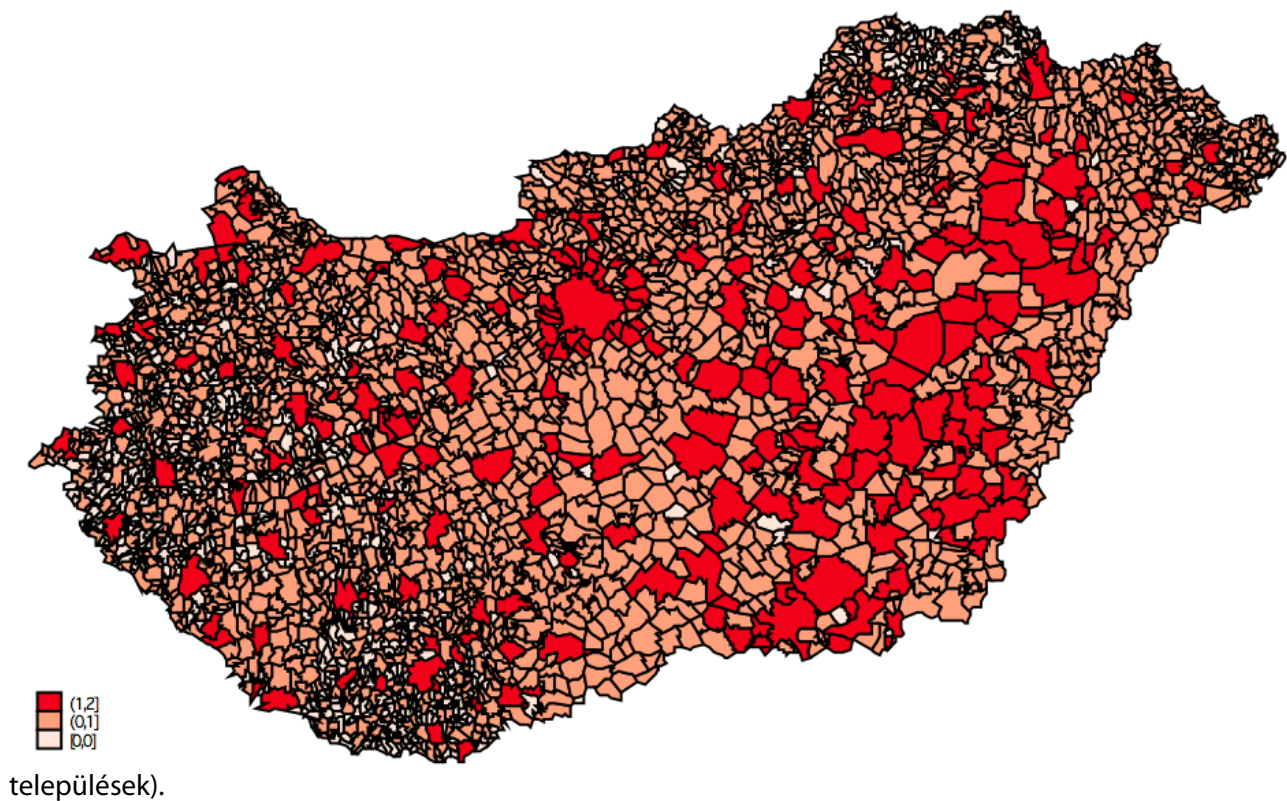
A fenti táblázatok jól szemléltetik, hogy a bölcsődei kapacitások az 1980-as évek óta jelentősen csökkentek részben a gazdasági átalakulás, az üzemi bölcsődék bezárása (illetve az üzemek csődje), nagyobb részt azonban az önkormányzatok döntése okán. Ezt a döntést valószínűleg erősen motiválta az, hogy a bölcsődék után a rendszerváltást követően nem, majd igen alacsony önkormányzati fejkvóta járt. Az intézmények száma 2007-re harmadára csökkent az 1980-as évihez képest, és közel felére csökkent a rendszerváltás óta. Ez a tendencia a 2000-es évek közepén enyhült, de csak az utóbbi években indult meg a kapacitások bővítése mind a bölcsődék, mind más szolgáltatók (lásd családi napközik) esetében - jóllehet a tervezettnél és az igényeltnél jelentősen lassabban. Nem sikerült elérni a 2004-ben kitűzött kormányzati célt, hogy három év alatt tíz százalékkal (23911-ről 26300-ra) nőjön a férőhelyek száma.

A kilencvenes évek során a férőhelyek drasztikus csökkenésével párhuzamosan csökkent a beíratott gyerekek száma is, ám ez a tendencia az utóbbi időben megfordult. Míg 1990-ben az összes, elérhető férőhelyek száma meghaladta a beíratott gyermekek számát (0,81 kihasználtsági mutató), 2007-ben már jóval elmarad tőle (1,28 kihasználtsági mutató).

1. ábra: A települések intézményi ellátottsága, 2007

Jelmagyarázat: piros: mind bölcsőde, mind óvoda van, rózsaszín: csak óvoda van, fehér: nincs egyik sem.
Forrás: KSH (2008) és KSH Online Önkormányzati Adattár

A KSH 2007. évi adatai szerint a nappali ellátást nyújtó intézmények (bölcsődék, óvodák) földrajzi eloszlása is egyenlőtlen, sokszor a meglévő területi és társadalmi egyenlőtlenségeket erősíti (lásd fenti ábra). Például a fővárosban élő gyerekek jóval nagyobb eséllyel kapnak helyet bölcsődében, mint az észak-magyarországi régióban élők. A kistérségek 31 %-ban csak egy bölcsőde van, míg 20 %-ában egy sincs (vö. fehér jelzésű

4. táblázat: Bölcsődék és családi napközik száma régióként, 2007

Régió	Bölcsődék száma (csak önkormányzati)	Családi napközik száma (csak önkormányzati)	Hiányzó intézmények száma*
Közép-Magyarország:	172	42	6
Közép-Dunántúl:	50	11	0
Nyugat-Dunántúl:	47	0	0
Dél-Dunántúl:	50	2	1
Észak-Magyarország:	40	5	3
Észak-Alföld	78	5	1
Dél-Alföld	85	15	1
Összesen	522	80	12

* Azon települések száma ahol a lélekszám alapján kötelező lenne bölcsődét működtetni, de nincs.
 Forrás: Katonáné (2008)

A fenti táblázat regionális bontásban szemlélteti a meglévő önkormányzati intézmények (bölcsőde, csana) számosságát, szembesítve (a valódi ellátási igénynél jóval megengedőbb) jogszabályban foglaltak szerinti önkormányzati szolgáltatás-ellátási kötelezettséggel (vö. gyermekvédelmi törvény kora gyermekkori nappali ellátásra vonatkozó feladatai). Közép-Magyarországon, Dél-Dunántúlon, Észak-Magyarországon és Dél-Alföldön találunk olyan önkormányzatokat, amelyek nem felelnek meg a szolgáltatás-ellátási kötelezettségüknek.

5. táblázat: Óvodák és bölcsődék kihasználtsága településtípus szerint (beíratott gyerek/férőhely), 2007

	Óvodák	Bölcsődék
Budapest	0.95	1.18
Megyeszékhely	0.96	1.38
Város és 10ezer feletti község	1.01	1.34
1-10 ezer fő közötti község	0.90	1.28
Ezer fő alatti község	0.77	1.10

Forrás: Katonáné (2008)

A bölcsődék településkategóriák szerinti bontásban számított kihasználtsági mutatói a közepes méretű településkategóriákban jeleznek telítettséget: megyeszékhelyeken és 10000 lélekszám felett rendelkező községekben minden 100 férőhelyre 138, illetve 134 beíratott gyermek jut. 2009-re becslések szerint a települések 15-20 százaléka rendelkezik majd saját bölcsődével, miközben a magán (akár non-profit, akár for-profit) intézmények száma várhatóan nem növekszik radikálisan a jelenlegi megközelítőleg 5 százalékról (Korintus, 2008).

Viszonylag új fejlemény, melynek lenyomata a vizsgált sokaságban is megjelenik, hogy 2006 óta a

kormányzat egyre inkább igyekszik anyagi ösztönzőkkel a kistérségi összefogásra, közösen megszervezett ellátásra ösztönözni az önkormányzatokat. Ennek kézzelfogható formája a többcélú kistérségi társulás, melynek már létrejöttét is normatív juttatással honorálja a kormányzat (OECD 2008).

Az utóbbi években az óvodákban is létrehoztak bölcsődés korúakat fogadó csoportokat (lásd integrált óvoda-bölcsőde), ezekről azonban nem áll rendelkezésre országos adat. Sőt, jogszabályi módosítást is kezdeményeztek az integrált bölcsőde-óvoda, mint ellátási forma kialakításának ösztönzésére (erről bővebben szólunk a következő alfejezetben).

A nem bölcsődei intézményi megoldások száma dinamikusan nőtt az elmúlt években, például a családi napközik száma megsokszorozódott. Míg 2005-ben 529 (állami és nem állami) bölcsőde mellett 78 ilyen intézmény fogadta az érdeklődőket (Grosch-Rabi 2008), 2009-ben már 205 napköziben közel 1300 férőhellyel nyújtottak szolgáltatásokat (SZMM 2009). A családi napköziket jórészt civil szervezetek működtetik, de van számos egyéni, illetve társas vállalkozás által fenntartott is. Emellett egyre növekszik az önkormányzatok által létrehozott családi napközik száma. Jellemző a civil szerveződés, illetve a hálózati működtetés irányába való elmozdulás. A szolgáltatások minőségi fejlődését előlegzi a szakmai protokollok megjelenése (erről bővebben szintén lásd a következő alfejezetben).

Természetesen a másképp ki nem elégített keresletet vélhetőleg egy jelentős informális-szürke-fekete gazdaságba tartozó gyermekellátási szféra egészíti ki, erről azonban csupán anekdotikus tudással bírunk.

A 2004. évi adatszolgáltatások alapján az önkormányzatok fenntartásában lévő középületek mintegy 13,3%-a volt akadálymentes. A minisztériumok fenntartásában lévő középületek tekintetében ez a szám igen eltérő annak függvényében, hogy az adott tárca kezelésében hány középület van, azonban átlagosan 60-70%-ról beszélhetünk. (SZMM 2006)

2.2 Hazai szakpolitikai keretek

A magyar családpolitikai rendszer nagyrészt két szakpolitikai erőfeszítést tükröz. Korábban egyrészt a pénzbeli ellátásokkal igyekeztek növelni a termékenységet, míg másrészt a munkanélküliséget törekedtek enyhíteni a jóléti ellátások bővítésével. A gyermekek otthoni gondozásának ösztönzése jól megfelel annak az európai viszonylatban erősen konzervatív hazai közvélekedésnek is, amely a családnak és a gyerekeknek nagy értéket tulajdonít, és a nők szerepét elsődlegesen a gyermeknevelésben látja (Blaskó 2005, Szonda 2008).

A jelenlegi támogatási rendszer vélhetően nem szándékoltan, de mégis egyértelműen egy tipikusan konzervatív családmodellt támogat- vagyis azt, hogy a nő otthon marad és neveli a gyerekeket, illetve elvégzi a háztartási munkát, míg párja dolgozik. Azok az anyák ugyanis, akik egy emancipált modellt választanának, és kevesebb, mint két év után visszamennek dolgozni, már csak az alacsonyabb összegű gyesre jogosultak, és a szűkös bölcsődei kapacitásokhoz is korlátozottan jutnak hozzá. Így a gyermek felügyeletét többségüknek saját zsebből kell kifizetniük.

Mindemellett az utóbbi évek szakpolitikai kezdeményezései a kormányzati célok vegyítése irányába mutatnak. Akad már program, mely explicit több célt is szolgál – lásd például a gyermekfejlesztést és -

nevelést, valamint a társadalmi integrációt együttesen serkenteni kívánó kormányzati programok (pl. Biztos Kezdet Program).

A változó szakpolitikai prioritások egyik első kézzelfogható jeleként a Magyar Kormány a *Nemzeti Cselekvési Terv a Társadalmi összetartozásért (2004-2006)* c. stratégiai dokumentumban kiemelt célként jelölte meg a gyermekek napközbeni ellátásainak fejlesztését. Ennek következményeként, egyrésztől megszületett a döntés, hogy 2005. január 1-től minden 10 000 főnél több lakosú településen kötelező a bölcsőde üzemeltetése, melynek támogatására emelték is a központi költségvetési normatívát – bölcsődék esetében 25%-kal, a 10000 fő alatti településeken a családi napközik esetében 50%-kal. Másrésztől, a Nemzeti Cselekvési Tervben konkrét célként jelölik meg a 3 éven aluliak ellátásában működő férőhelyek számának 10 százalékos növelését – azaz, 26300 összférőhely elérését – a tervidőszak végére (NCST 2004).

E célkitűzés nem teljesült, jóllehet a 2004-2006. évi Nemzeti Fejlesztési Terv Humánerőforrás Fejlesztési Operatív Program (HEFOP) keretében fejlesztési forrásokat is biztosítottak. Sajnos a korábbi operatív program vonatkozó intézkedését (HEFOP 4.2.) nem fedi a program közbenső értékelése (lásd Megakom 2008), ám a szakminisztérium tájékoztatása szerint 33 nyertes pályázó összesen több mint 4,1 milliárd forint támogatásban részesült, és közel 1 000 új férőhely létesült a megelőző programozási időszakban (SZMM 2009).

A Nemzeti Cselekvési Terv 2007. évi beszámolója már előlegezte a célszám alulteljesítését, 2008-ra ugyanis már csak 6%-os férőhelybővítést jelzett előre (NCST Jelentés 2007). Ez elmarad az eredeti kormányzati célkitűzéstől (10%), de közelebb jár a valósághoz, hiszen a 2007. év végi 24934 bölcsődei férőhely a 2004. évi 23911 bölcsődei férőhellyel szemben mintegy 4,2%-os bővülést tükröz. Fontos megjegyezni azt is, hogy a fejlesztések elsősorban a városokban jöttek létre.

Mindezzel párhuzamosan előrelépések történtek a szektor minőségbiztosítása és minőségi sztenderdek kidolgozása tekintetében. A hazai bölcsődei ellátás módszertanának több évtizedes hagyományaira építve, központi kormányzati szinten jegyzett útmutatók és szakmai programok írják elő és határozzák meg az ellátások minimum minőségi kritériumait és szakmai követelményeit - lásd *Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja* (SZMI-SZMM 2008), *Bölcsőde-óvoda közös intézményként történő működtetése* (SZMI 2009), *A bölcsődék működési engedélyének szakmai követelményei* (SZMM 1998), *A családi napközi működésének követelményei - Módszertani útmutató* (SZMM-SZMI 2009).

Ezek a dokumentumok részletesen taglalják:

- a gondozás-nevelés szakmai alapelveit, módszereit és követelményeit,
- az alapellátáson túl nyújtható szolgáltatások körét,
- a tárgyi feltételeket (helyiségek, azok jellemzői, infrastrukturális előírások),
- a személyi feltételeket (képesítések),
- a közegészségügyi követelményeket,
- az élelmezéssel, baleset- és munkavédelemmel kapcsolatos szabályokat,
- a továbbképzési feladatokat és kötelezettségeket,

- a munkaköri leírásokat, valamint
- az intézményműködtetők által kötelezően vezetett (adminisztratív) dokumentációs feladatokat.

Eddig a tanulmány családpolitikai részének szakpolitikai hátterét mutattuk be. Szóljunk most néhány szót az akadálymentesítés szakpolitikai kereteiről is. A megváltozott munkaképességűeket érintő szabályozásban és az ellátórendszer működésében is előrelépések történtek az elmúlt évtizedben. Az első Országos Fogyatékosügyi Programot 1999-ben fogadta el az Országgyűlés. A program általános célja volt a fogyatékosok esélyegyenlőségének és társadalmi befogadásának növelése. Ezen belül a foglalkoztatást érintő célként nevezték meg, hogy a fogyatékos emberek minél „teljesebb, hasznosabb tagjai legyenek a társadalomnak”. (SZMM 2006) Ehhez a programban megfogalmazott hét alapelv közül három kapcsolódik szorosán: i) a prevenció, azaz a fogyatékos állapot romlásának megelőzése, ii) az integráció, azaz a fogyatékos emberek kapcsolatainak erősítése más emberekkel és intézményekkel, és iii) a rehabilitáció, azaz a fogyatékos emberek képességének növelése arra, hogy állapotukat és képességeiket javítsák. A program stratégiai céljai között szerepelt, hogy az oktatási és munkaerő-piaci integráció kiteljesítésével kell segíteni a fenti integrációs alapelv érvényesülését, és a rehabilitációnak egyebek mellett az önálló értékteremtésre való képességet kell fejlesztenie – azaz, javítani kell annak feltételeit, hogy a fogyatékos és az ép emberek egy munkahelyen, együtt dolgozhassanak.

A programot az évezred közepén felülvizsgálták, így született meg az Új Országos Fogyatékosügyi Program, melynek célkitűzései érdemben nem változtak a korábbi program stratégiai irányához képest. Az alapelvek között azonban nagyobb hangsúlyt kapott az integráció érvényesítése. A program új intézkedései között szerepel a fizikai helyváltoztatáshoz szükséges sajátos körülmények erősítése (akadálymentes közlekedés, egyenlően hozzáférhető fizikai környezet kialakítása), a megfelelő kommunikációs eszközök és technikák használatának ösztönzése (pl. vak- és gyengénlátó-barát honlapok, jelnyelvi tolmácsolás, könnyen érthető nyelvezet és piktogramok használata).

Az új stratégiai dokumentum előírja, hogy tekintettel az Európai Unió irányelveire és a technikai fejlődésre olyan programokat kell indítani, amelyek elősegítik a fogyatékos személyek különböző csoportjai számára a kulturális javakhoz való hozzáférés lehetőségét – lásd közkulturális intézmények (színházak, mozik stb.) fizikai és kommunikációs akadálymentesítése, illetve a múzeumok bemutatásra kerülő tárgyainak hozzáférhetővé tétele (pl. a látás-, illetve hallássérült személyek számára). Az épített környezet akadálymentesítése körében az új kormányzati program prioritást adott:

- a központi költségvetési szervek tulajdonában, kezelésében és vagyonkezelésében lévő épületek, valamint
- az önkormányzati tulajdonban, kezelésben vagy vagyonkezelésben lévő épületek akadálymentesítésének.

Az utóbbiak esetében előírja az egészségügyi-, szociális- és munkaügyi intézmények teljes akadálymentessé tételét és azokban az információhoz jutást (tájékoztató táblák, hangjelzések stb.). Ugyanakkor a nevelési és nevelési-oktatási intézmények esetében a program azt rögzíti, hogy kistérségenként – a lakóhelyhez közel,

elérhető távolságban – kötelező legalább egy akadálymentes óvoda, iskola kialakítása. Az Állami Számvevőszék tisztos feladata lett az akadálymentes fizikai környezettel kapcsolatos kormányzati előírások betartatásának ellenőrzése, különös tekintettel a közsféra beruházásaira. Az eredeti, kormányzati tervek szerint a program végrehajtásának állásáról, a célkitűzések teljesítéséről kétévente országgyűlési beszámoló készül, így az első jelentés 2008 tavaszán kellett volna, hogy megjelenjen. Ismereteink szerint ilyen jelentés azonban nem került még nyilvánosságra.

|

3 A REGIONÁLIS OPERATÍV PROGRAMOK BEMUTATÁSA

3.1 Regionalitás Magyarországon

Jelen vizsgálat tárgyát meghaladja, ám itt fontos röviden kitérni a hazai regionális rendszerre. Magyarország hét régióra osztását 1999-ben végezték el a területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény módosításával (lásd 1996. évi XXI. törvény 1999. évi módosítása). A régiós felosztás elsősorban az Európai Unió tervezési-statisztikai alapon (NUTS) nyugvó támogatási rendszere miatt jött létre. Bár a kormány kidolgozott egy törvényjavaslatot a megyerendszer régiókkal való felváltására 2006-ban, országgyűlési támogatottság hiányában ez a csomag nem lépett érvénybe.

A magyarországi régiók az Európai Unió második szintű tervezési-statisztikai régiói (NUTS II). Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert jóllehet bizonyos fejlesztéspolitikai programok e régiókra szabva kerülnek végrehajtásra, az ország továbbra is alapvetően Budapest-túlsúlyú, unitárius berendezkedésű állam, melynek közigazgatási hagyományai továbbra is a megyei, nem pedig a régiós szintű intézményi megoldásokra épülnek.

Jóllehet a kormányzat felismerte a regionális megoldások előnyeit, az új típusú vertikális, kormányzati feladat- és hatáskörmegosztás kialakítására továbbra sincs egy átfogó, kormányzati decentralizációs stratégia, és ennek megfelelően egy kiszámítható irányvonal. Tudatos döntés volt *anno*, hogy a rövid múltra visszatekintő, jelentős részt éppen a fejlesztések kivitelezési egységeként kialakított régiók új intézményei (fejlesztési ügynökségek, fejlesztési tanácsok) a pályázatokkal kapcsolatos javaslattételben és a tervezésben, az értékelésben és a bírálatban is szerepet kapnak. Ugyanakkor ennek megvannak mind a mai napig a nehézségei és korlátai (erről bővebben lásd Horváth 2005).

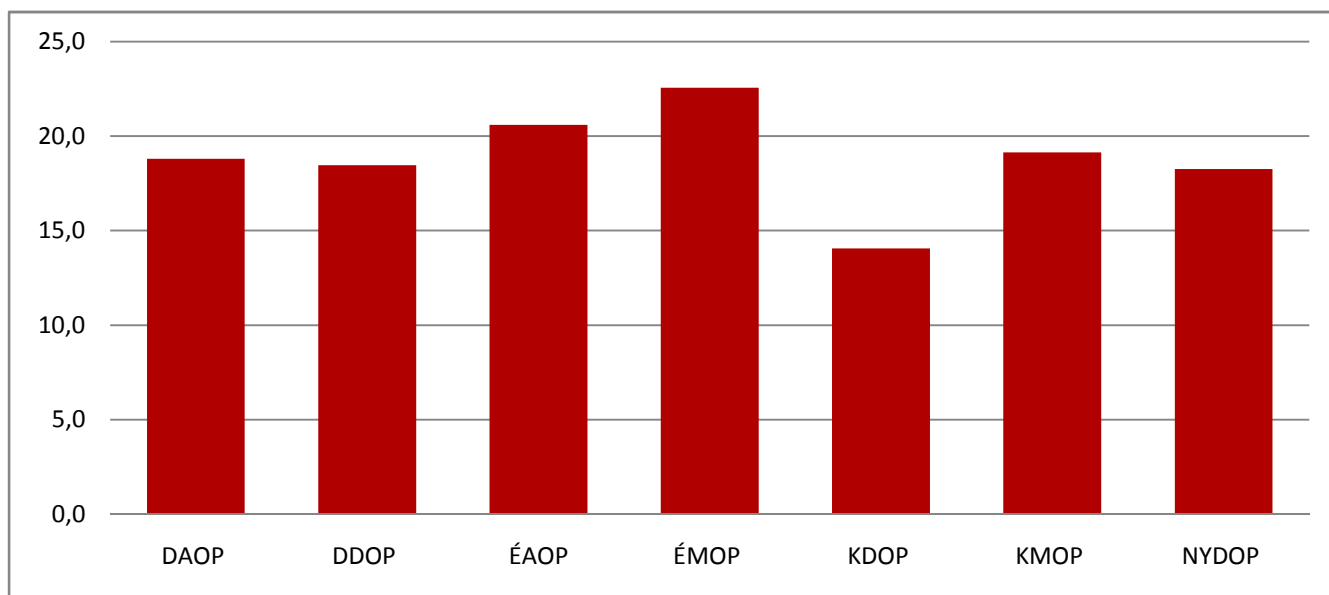
3.2 A ROP-ok helye az ÚMFT-ben

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv egyik fő célkitűzése a foglalkoztatottság növelése, aminek egyik kézenfekvő eszköze a kisgyermekes anyák nemzetközi összehasonlításban is alacsony munkaerő-piaci részvételének növelése. Ezt nemzetközi tapasztalatok szerint a kisgyermekek napközbeni ellátásának könnyű elérhetősége támogatja.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv 2007-2013 célkitűzéseit, a rendelkezésre álló Strukturális Alapokból származó források felhasználását 15 hazai operatív program valósítja meg. Ezek közül hét ún. Regionális Operatív Program (ROP): a dél-alföldi (DAOP), a dél-dunántúli (DDOP), az észak-alföldi (ÉAOP), az észak-magyarországi (ÉMOP), a közép-dunántúli (KDOP), a közép-magyarországi (KMOP) és a nyugat-dunántúli (NYDOP). A ROP-ok a közösségi támogatási keret (ide értve az EU társfinanszírozott és a hazai forrásokat is) 23,4 százalékát használják fel.

A hét magyarországi régió igen hasonló stratégiai prioritást adott a humán közszolgáltatások, a humán infrastruktúra fejlesztésének: átlagban a rendelkezésükre álló források 18,8 %-t költik erre a területre, igen kicsi szórással (lásd alábbi ábra).

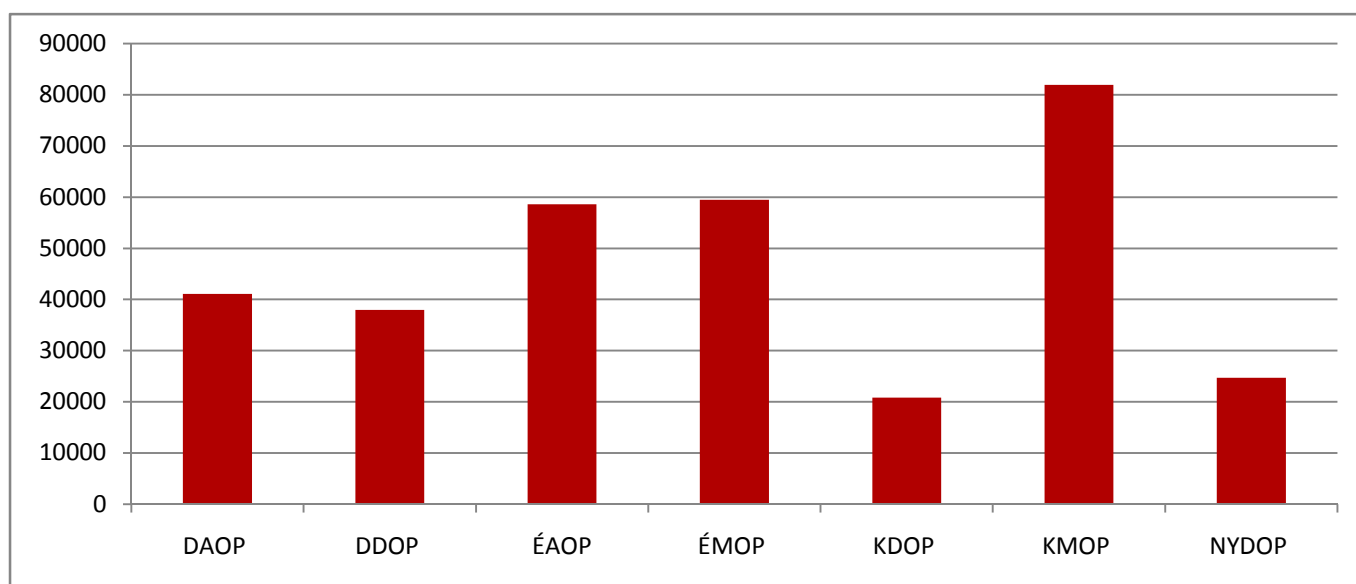
2. ábra: Regionális operatív programok humán prioritásaira allokált források aránya, 2007-2013 (indikatív tervezet, %)

Forrás: Regionális Operatív Programok 2007-2008. évi akciótervei, http://www.nfu.hu/umft_operativ_programok

Mindaz nominális értéken vett támogatásokat tekintve azonban igen különböző összegeket takar. A hét év összesítésében míg Közép-Magyarország 81,9 Mrd forintot, Közép-Dunántúl csak 20,8 Mrd forintot allokált a humán fejlesztésekre.

3. ábra: Regionális operatív programok humán prioritásaira allokált források, 2007-2013 (indikatív tervezet, millió ft)

Forrás: Regionális Operatív Programok 2007-2008. évi akciótervei,

3.3 A ROP-ok felépítése

A ROP-ok vizsgálatunk tárgyát adó intézkedései:

- egyrészt az 1993. évi III. törvényben (szociális tv.) nevesített szociális alapszolgáltatások, az 1997. évi XXXI. törvényben (gyermekvédelmi tv.) nevesített gyermekjóléti alapellátások elérhetőségének javítását, a szolgáltatás kiépítésében elmaradó kistérségek ez irányú fejlesztéseinek támogatását, valamint új szolgáltatások infrastruktúrájának kiépítését célozzák meg,
- másrészt a 1998. évi XXVI. törvényben (a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról) és az azt módosító 2007. évi XXIII. törvényben előírt akadálymentesítést, elsősorban is a közintézményekhez való hozzáférés akadálymentességét kívánják elérni.

A hét magyarországi régió humánfejlesztési stratégiája kisebb-nagyobb különbségeket mutat. Vizsgálódásaink során nem térünk ki az e mögött lévő okok és motivációk elemzésére, viszont az alábbi táblázatban összefoglaljuk a vizsgált intézkedések fő elemeit és stratégiai fókuszait az egyes régiók szerint összegezve. A vizsgált pályázati konstrukciók teljes körű táblázatát, melyben az egyes konstrukciók céljait, célcsoportjait, a támogatott tevékenysége(ke)t, a 2007-2008. időszakra allokált forrásokat, a támogatás mértékét tekintjük át az egyes kiírások mentén, a Függelékben mellékeljük (lásd Függelék A3).

6. táblázat: A pályázati kiírások összehasonlító adatai – regionális bontás

Régiók	Kedvezményezettek	Támogatott tevékenység	Cél	Forrás (millió Ft)
Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti ellátások infrastrukturális fejlesztése				
Dél-Alföld	Önkormányzati társulások Többcélú kistérségi társulás intézményfenntartói társulás esetén a társulási megállapodásban rögzített gesztor önkormányzat Non profit szervezetek (2007. január 1. előtt létrejött: egyesület, egyház, alapítvány, közhasznú társaság /non-profit gazdasági társaság) Szociális szövetkezet	Uj családi napközi létesítése Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapelátást nyújtó intézmények ingatlanfejlesztése Bölcsőde-fejlesztése és kapacitásbővítése, Integrált bölcsőde létrehozása	Gyermekjóléti alapelátások elérhetővé tétele a szolgáltatáshányos településeken élők számára, családi napközök és bölcsőde fejlesztése	6187 (önálló bölcsőde- fejlesztés: 2165)
Dél-Dunántúl	lásd fent	Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés) Ingatlanvásárlás /új épület Eszközbeszerzés	Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés területi kiegyenlítése, „szolgáltatói szerep” megerősítése és a szolgáltatások minőségének javítása	1400
Észak-Alföld	lásd fent	Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés) Ingatlanvásárlás Eszközbeszerzés Új(i) családi napközi létesítése Bölcsőde-fejlesztése és kapacitásbővítése, integrált bölcsőde létrehozása Szolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés – komplex és/ vagy kistérségi fejlesztés (min. 3 szolgáltatás)	Gyermekjóléti alapelátások elérhetővé tétele a szolgáltatáshányos településeken élők számára, családi napközök fejlesztése A napközbeni gyermekellátás férőhelyeinek bővítése az egy személyes gyermekjóléti szolgálatok csökkentése érdekében (kifejezetten a 10000 főnél kisebb lélekszámú településeken)	1400 (önálló bölcsőde- fejlesztés: 300)
Észak-	lásd fent	Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés), Ingatlanvásárlás Eszközbeszerzés (fentiekhez kötöten)	Gyermekjóléti alapelátások elérhetővé tétele a szolgáltatáshányos településeken élők számára, családi napközök fejlesztése	1754 (önálló bölcsőde- fejlesztés: 1454)

<p>Magyarország</p>	<p>Új(i) családi napközi létesítése</p>	<p>Bölcsőde-fejlesztése és kapacitásbővítése, Integrált bölcsőde létrehozása</p> <p>Szociális szolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés – komplex és/vagy kistérségi fejlesztés (min. 3 szolgáltatás)</p>	
<p>Közép-Dunántúli</p>	<p>lásd fent</p>	<p>Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés), Ingatlanvásárlás</p> <p>Eszközbeszerzés (fentiekhez kötöten)</p> <p>Új(i) családi napközi létesítése</p> <p>Bölcsőde-fejlesztése és kapacitásbővítése, Integrált bölcsőde létrehozása</p> <p>Szociális szolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés – komplex és/vagy kistérségi fejlesztés (min. 3 szolgáltatás)</p>	<p>szociális intézmények közszolgáltatásainak hozzáférhetővé tétel</p> <p>Gyermekjóléti alapelátások infrastrukturális fejlesztése, közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása biztosításával</p> <p>1551 (önálló bölcsőde-fejlesztés: 300)</p>
<p>Közép-Magyarország</p>	<p>lásd fent</p>	<p>Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés), Ingatlanvásárlás</p> <p>Eszközbeszerzés (fentiekhez kötöten)</p> <p>Új(i) családi napközi létesítése</p> <p>Bölcsőde-fejlesztése és kapacitásbővítése, Integrált bölcsőde létrehozása</p> <p>Szociális szolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés – komplex</p>	<p>Gyermekjóléti alapelátások infrastrukturális fejlesztése, közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása biztosításával</p> <p>2491 (önálló bölcsőde-fejlesztés: 899)</p> <p>A szociális nappali ellátások férőhelyeinek bővítése</p>

<p>Nyugat-Dunántúl</p>	<p>lásd fent</p>	<p>és/ vagy kistérségi fejlesztés (min. 3 szolgáltatás)</p>	
	<p>Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés) Eszközbeszerzés (fentihez kötötten) HR-fejlesztés, szervezetfejlesztés (kiv. bölcsőde és csana) Új(ó) családi napközi létesítése Bölcsőde-fejlesztése és kapacitásbővítése, integrált bölcsőde létrehozása</p>		<p>Szociális és gyermekjóléti szolgáltatások terén megvalósuló, innovatív megoldásokat hozó alapszolgáltatások elérhetővé tétele Humán közszolgáltatások elérhetőségének biztosítása, szolgáltatási minőség javítása</p> <p>850 (önálló bölcsőde- és csana-fejlesztés: 250)</p>

Régiók	Kedvezményezettek	Támogatott tevékenység	Cél	Forrás (millió Ft)
Közzolgálati intézmények akadálymentesítése				
Dél-Alföld				1022
Dél-Dunántúl				400
Észak-Alföld	Önkormányzat Egyház Alapítvány	Komplex módon kivitelezett, teljes körűen elvégzett akadálymentesítési átalakítások	közzolgálatásokhoz való akadálymentes egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása	1844
Észak-Magyarország	Nonprofit szervezet és/vagy általa fenntartott intézmény (pl. óvoda, alapfokú iskola, közép fokú iskola, szociális-, gyermekvédelmi-, egészségügyi alap- és szakellátás)			2000
Közép-Dunántúl				415
Közép-Magyarország				1954
Nyugat-Dunántúl				730

Forrás: 2007-2008. évi akciótervek és pályázati kiírások, [http://www.nfu.hu/uj_magyarorszag_fejlesztési_terv_és](http://www.nfu.hu/uj_magyarorszag_fejlesztési_terv_és_http://www.nfu.hu/content/1181) <http://www.nfu.hu/doc/255>.

Megjegyzés: Az itt megjelenő források a pályázati kiírások alapján alakult összegek. Összesítve: 15 633 millió Ft (szociális és gyermekjóléti ellátások); 8365 millió Ft (akadálymentesítés). Önálló bölcsőde-fejlesztésre (kiv. Nyugat-Dunántúl, ahol a családi napközi-fejlesztést is beszámítottuk) összesen 5368 millió Ft. összeget szánunk a program-végrehajtók.

Fontos megjegyezni, hogy a regionális operatív programokon belül a közoktatás-fejlesztésre irányuló intézkedések keretében is támogatható bölcsőde létesítése és infrastrukturális fejlesztése, kizárólag óvodával szakmailag és szervezetenként integrált módon (erről bővebben lásd 3.4 alfejezet), illetve a Társadalmi Infrastruktúrafejlesztési Operatív Program (TIOP) intézkedéseként folyik a központi kormányzati intézmények akadálymentesítése.

3.4 Vizsgált intézkedések megvalósítása

A regionális programok keretében szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti ellátások infrastrukturális fejlesztését célzó pályázati felhívások először 2008-ban jelentek meg. A kiírások explicit célja volt a férőhelyek növelése. Ennek érdekében bölcsődei szolgáltatások fejlesztése esetében kizárólag kapacitásbővítést eredményező fejlesztéseket kívánták támogatni a kiírók (konkrétan, a férőhely-bővítés minimális értékének meghatározásával – 25%; és új intézmények esetében minimum két csoport követelményének előírásával). Az akadálymentesítést támogató pályázati kiírások első körben 2007 májusában, majd másodikként 2008-ban jelentek meg. Céljuk, utólagos akadálymentesítés támogatása kizárólag az önkormányzatok körében.

A teljesség kedvéért itt fontos kitérni a regionális programok közoktatás-fejlesztést célzó intézkedéseinek néhány részletére is. A közép-magyarországi régióban két, 2008-ban megjelent pályázati kiírás körében 407 pályázatot bíráltak el, az igényelt támogatások összege 13 Mrd forint volt. A pályázatok 60%-a óvodafejlesztést is tartalmazott, a projekt célszámok alapján összességében mintegy 50 intézmény fejlesztését előlegezte a közreműködő szervezet. A konvergencia régiókban a végrehajtási periódus első két évében megjelent kiírások összesen 1405 pályázónak keltették fel a figyelmét. A hat régióban végül 296 kedvezményezett projekt került kiválasztásra, mintegy 90 Mrd forint összértékben. A programvégrehajtók tervei szerint az új kiírásokban nagyobb hangsúlyt kap az óvodai férőhelyek fejlesztése – azaz, előnyben részesülnek azok a pályázók, akik óvodai fejlesztésre és kapacitásbővítésre vállalkoznak.

Ugyancsak itt megemlítenéd, hogy a TIOP keretében szintén támogatnak akadálymentesítést a központi kormányzati intézmények körében. Két körben jelentek meg eddig kiírások 2007-ben és 2008 májusában.

A ROP-ok végrehajtásának intézményi felelőssége a Fejlesztési Ügynökségen belül a ROP Irányító Hatóságra (továbbiakban: ROP IH) hárul, míg a pályázatok tényleges adminisztrációjáért, mint közreműködő szervezet, az általunk vizsgált pályázatok tekintetében a Váti Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Kht. (továbbiakban: VÁTI Kht.) felel. Ez utóbbtól származnak a vizsgált intézkedések adminisztratív, pályázati adatai is.

A ROP-ok végrehajtásához kötődő monitoring feladatokat a ROP Irányító Hatóság és a VÁTI együttesen látja el. A pályázati útmutatókban a kiíró meghatározott egy sor, az egyes akciótervből származtatott kvantitatív indikátort (pl. gyermekjóléti alapszolgáltatással elért lakosság szám, létrejött munkahelyek száma). Ezekkel kapcsolatban a következő adatokat kell megadniuk a pályázóknak: Mutató neve, Típus (output/eredmény), Mértékegység, Bázisérték, Minimálisan elvárt célérték, Célérték elérésének időpontja, Mutató forrása. Sajnos

nyilvános forrásokból nem sikerült azonosítanunk, mely adatgazdák, mikor, milyen céllal és felelősségi körrel, hogyan dolgozzák fel és ellenőrzik ezeket, a kedvezményezettek által szolgáltatott indikátorokat. Feltételezzük, hogy – az előírásoknak megfelelően - ezek a programvégrehajtást támogató EMIR adatbázisban kerülnek rögzítésre, és az NFÜ saját vagy külső szakértői által végzett, közbenső és/vagy utólagos értékelései során hasznosulnak. A saját gyakorlatunkban a tanulmány készítése során időben változó, részben hibás és nehezen kezelhető formátumban tárolt adminisztratív adatokhoz jutottunk csupán.

Itt érdemes újból megemlíteni, hogy a megelőző, 2004-2006. évi „előd programok” (HEFOP, ROP) vonatkozó intézkedéseiről nem készültek nyilvános (vagy legalább is számunkra hozzáférhető) monitoring jelentések és értékelések. Pontosabban szólva, amelyek ismertek - a szociális alapellátások és gyermekjóléti ellátások fejlesztésének hatásaira vonatkozóan nem tartalmaznak érdemi információt (Megakom 2008, SZMM 2009), az akadálymentesítést illetően pedig a részletes, megbízható adatok hiányára hivatkozva jelzik a megalapozott értékelés és hatásvizsgálat elkészítésének nehézségeit (MTA 2007).

|

4 A PÁLYÁZATOK ELŐREHALADÁSA

Vizsgálati kérdések:

1. Mennyi pályázat érkezett be (tervezett kontra tényleges darabszám), ebből mennyi került elutasításra és miért, hány pályázat támogatott és milyen összegben (tervezett kontra ténylegesen odaítélt értékösszeg)?
2. Milyen az érintett ROP intézkedések előrehaladása? A rendelkezésre álló pályázati keret és az igényelt forrás aránya között megfigyelhető-e eltérés régióként?

Vizsgált sokaság: A szociális és gyermekjóléti tárgyú kiírások esetében összesen 452 eset pályázati adatait vizsgáltuk, köztük kiemelten 194 nyertes pályázóét. Akadálymentesítés tárgyában 861 pályázó állományával dolgoztunk. Itt fontos megjegyeznünk, hogy a függelékben mellékelt két előrehaladási tábla helyenként hiányos és nem mindenütt jól dokumentált munkafájloknak bizonyultak, melyeket a közreműködő szervezettel való ismételt konzultációk során sikerült kiigazítani. Azt is fontos itt megjegyezni, hogy a rendelkezésünkre álló feldolgozott konkrét pályázatok számossága kis mértékben eltért az előrehaladási táblában szereplő számoktól. Szociális és gyermekjóléti kiírások esetén 486 beérkezett pályázat szerepel a táblában, de 452 értékelhető pályázati fájlt bocsátottak rendelkezésünkre.

4.1 Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti ellátások

A regionális operatív programok közül a 19 *szociális és gyermekjóléti konstrukció* (részletesen lásd Függelék A3)¹ előrehaladása a Közreműködő Szervezet által 2009. május 25-én rendelkezésünkre bocsátott adatok szerint a következőképpen jellemezhető.

A konstrukciókra eredetileg összesen 15,6 milliárd forint forrást allokáltak, és végül más, itt nem vizsgált ROP-konstrukciókra tervezett keretektől történő kisebb összegű átcsoportosítások és forrás-előrehozatalok után 17,5 milliárd forintot osztottak el. A beérkezett 486 pályázat összesen jelentősen több, összesen 36,1 milliárd forint támogatási igényt tartalmazott (230%-os túligénylés). A 486 pályázatból már formai értékelésre sem tartottak alkalmasnak 21-et (a benyújtott pályázatok 4,3%-át), továbbá a formai értékelésen a maradék 465 pályázat 15,7%-át, azaz 73 pályázatot pedig elutasítottak.

A maradék 392 pályázatból 7 db (1,8%) a sikertelen hiánypótlás után esett ki, és kettő pályázó visszalépett, így 383 pályázat került volna eredetileg bíráló bizottsági döntés elé. Mindazonáltal a már elutasított pályázatokból 15-öt visszaemeltek a programba (ennek indokairól a rendelkezésünkre bocsátott fájlokból sajnos semmi sem derült ki), így végül összesen 398 db pályázat, az eredetileg beadott 486 pályázat 82%-a volt értékelhető. E 398 pályázat közül a bíráló bizottság 208-at (52%) ítelt támogatásra méltónak, 184-et

¹ A Közreműködő Szervezet által egységesen kezelt pályázatok között szerepel az adatgazda által a többivel együtt kezelt, de nem szociális alapszolgáltatásokra, hanem a közösségi terek fejlesztésére irányuló DAOP-2008-4.1.3.B konstrukció is. Mivel a pályázatok kezelése, előrehaladása szempontjából ezek nem térnek el a másik 18-tól, itt, az előrehaladás kvantitatív elemzésekor mi is együtt kezeltük azt a többivel.

(46%) elutasított, ötöt (1%) pedig tartaléklistára utalt, egynek a sorsáról pedig nem tudósítottak az általunk megismert adatok. Az értékelés és a döntés részleteiről sajnos szintén nem tartalmaz információt az általunk megkapott és mellékelte fájl.

Az intézkedések végrehajtásának elemzésére a továbbiakban a következő dekompozíciót javasoljuk.

4. ábra: Az alkalmazott dekompozíciós séma bemutatása

Az alkalmazott dekompozíció kategóriái		
Keretfelhasználási ráta	Népszerűségi ráta	Bruttó nyeresi ráta
$\frac{\text{ÖSSZES MEGITÉLT TÁMOGATÁS (M)}}{\text{TERVEZETT RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ FORRÁS (T)}}$	$= \frac{\text{IGÉNYELT TÁMOGATÁSI ÖSSZEG (I)}}{\text{TERVEZETT RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ FORRÁS (T)}}$	$\times \frac{\text{ÖSSZES MEGITÉLT TÁMOGATÁS (M)}}{\text{IGÉNYELT TÁMOGATÁSI ÖSSZEG (I)}}$

7. táblázat: A szociális és gyermekjóléti tárgyú kiírások végrehajtásának előrehaladása - dekompozíciós tábla, 2009

RÉGIÓ	ÖSSZES MEGITÉLT TÁMOGATÁS (M)	IGÉNYELT TÁMOGATÁSI ÖSSZEG (I)	TERVEZETT RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ FORRÁS (T)	Keretfelhasználási ráta (M/T) =	Népszerűségi ráta (I/T) X	Bruttó nyeresi ráta (M/I)
DA	4 889 346 249 Ft	7 315 033 868 Ft	4 949 640 000 Ft	0,99	1,48	0,67
DD	1 553 213 653 Ft	2 614 785 085 Ft	1 400 000 000 Ft	1,11	1,87	0,59
ÉA	2 014 860 142 Ft	5 472 917 303 Ft	1 400 000 000 Ft	1,44	3,91	0,37
ÉM	2 054 522 782 Ft	4 538 965 648 Ft	1 754 000 000 Ft	1,17	2,59	0,45
KD	1 552 639 264 Ft	2 428 114 628 Ft	1 551 600 000 Ft	1,00	1,56	0,64
KM	3 327 709 121 Ft	9 167 054 307 Ft	2 491 460 000 Ft	1,34	3,68	0,36
NyD	830 880 860 Ft	1 270 654 695 Ft	850 000 000 Ft	0,98	1,49	0,65
Szumma	16 223 172 071 Ft	32 807 525 534 Ft	14 396 700 000 Ft	1,13	2,28	0,49

Megjegyzés: Az itt közölt adatok a VÁTI Kht. által, 2009. június 16-án rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján készült. A DA régió adatai nem tartalmazzák az adatgazda által a többivel együtt kezelt, de nem szociális alapszolgáltatásokra, hanem a közösségi terek fejlesztésére irányuló DAOP-2008-4.1.3.B konstrukciót.

Regionális különbségeket tekintve, mint a fenti táblázat mutatja, a dél-alföldi régióban szántak legtöbbet és Nyugat-Dunántúlon legkevesebbet a pályázatcsoport céljaira. A tervek fényében a legnagyobb népszerűségnek (igényelt/tervezett forrás) a pályázati konstrukciók az Észak-Alföldön és Közép-Magyarországon, legkisebbnek pedig a Dél-Alföldön és Nyugat-Dunántúlon örvendtek. Ennek okaira érdemes lenne az időközi programértékelések során visszatérni.

A keretfelhasználás mindenütt szinte teljes volt. Sőt, azokban a régiókban, ahol a legnagyobb volt a népszerűségi ráta, tehát a meghirdetett kereteket legnagyobb mértékben haladta meg a pályázatokban igényelt összeg (Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország és különösen jelentős mértékben az Észak-Alföld és Közép-Magyarország), átcsoportosítással, előrehozatallal összesen csaknem 2 milliárd forint összeggel megnövelték a kereteket (vö. az eredetileg tervezett összeg 12%-a). A bruttó nyerési ráta, még a bővítések után is az Észak-Alföldön és Közép-Magyarországon bizonyult a legalacsonyabbnak.

4.1.1 Bölcsődefejlesztést magukban foglaló konstrukciók

Ha kigyűjtjük azokat a konstrukciókat (lásd DAOP-2008-4.1.3.C., ÉAOP-2008-4.1.3.B., ÉMOP-2008-4.2.1.B., KDOP-2008-5.2.2.B., KMOP-2008-4.5.2.A., NYDOP-2008-5.1.1. B), melyek keretében elsősorban bölcsődefejlesztésre pályázhattak az érdekeltek, hasonló kép rajzolódik ki.

8. táblázat: Bölcsődei ellátások fejlesztését támogató pályázati konstrukciók előrehaladása - dekompozíciós tábla, 2009

RÉGIÓ	ÖSSZES MEGÍTÉLT TÁMOGATÁS (M)	IGÉNYELT TÁMOGATÁSI ÖSSZEG (I)	TERVEZETT RENDELKEZÉSR E ÁLLÓ FORRÁS (T)	Keretfelhasználási ráta (M/T) =	Népszerűségi ráta (I/T) X	Bruttó nyerési ráta (M/I)
DA	2 993 172 450 Ft	3 938 801 661 Ft	2 165 500 000 Ft	1,38	1,82	0,76
DD	0 Ft	0 Ft	0 Ft	0,00	0,00	0,00
ÉA	1 016 102 071 Ft	1 377 983 941 Ft	300 000 000 Ft	3,39	4,59	0,74
ÉM	852 793 222 Ft	944 240 936 Ft	354 000 000 Ft	2,41	2,67	0,90
KD	699 139 442 Ft	1 019 139 442 Ft	300 000 000 Ft	2,33	3,40	0,69
KM	2 202 099 251 Ft	5 866 442 889 Ft	1 144 000 000 Ft	1,92	5,13	0,38
NyD	213 465 302 Ft	219 046 332 Ft	250 000 000 Ft	0,85	0,88	0,97
Szumma	7 976 771 738 Ft	13 365 655 201 Ft	4 513 500 000 Ft	1,77	2,96	0,60

Megjegyzés: Az itt közölt adatok a VÁTI Kht. által, 2009. június 16-án rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján készült. Magyarázat: zöld jelzéssel a felső, piros jelzéssel az alsó értékek.

Ez nem meglepő, hiszen a pályázati támogatásokra összesen tervezett, rendelkezésre álló 14,4 milliárd forint forrásösszegeből 4,5 milliárdot bölcsődefejlesztést célzó projektek kapják. A Nyugat-Dunántúl kivételével magas népszerűségi ráták láttán átcsoportosított, megnövelt bölcsőde-fejlesztésre szánt források, melyek csaknem 8 milliárdot tettek ki, az összesen megítélt támogatások (16,2 milliárd – lásd 7. táblázat) csaknem a felére rúgtak. Az itt vizsgált pályázati konstrukciók túlnyomó része (dél-dunántúli régió eltérő jellegű konstrukciója kivételével) nemcsak lehetővé tette, de kifejezetten célozta az önálló bölcsődefejlesztést. Érdemes kiemelni a közép-dunántúli régiót, ahol az összes szociális pályázatra vonatkozó keretfelhasználási

rata 1,0, míg a bölcsődéket is finanszírozó pályázatoké 2,33. Ez jól mutatja, hogy a kereteken belül eszközöltek jelentős átcsoportosítást a bölcsődefejlesztést is lehetővé tevő konstrukciók javára. A forrásátcsoportosítások dacára az óriási népszerűség miatt a bruttó nyerési ráta a közép-magyarországi régióban még mindig igen alacsony maradt: ott a forrásigényeknek csak 37%-át sikerült kielégíteni. A lefelé legelégedettebbek Észak-Magyarország és a Nyugat-Dunántúl nyertes pályázói lehetnek, ahol az igényelt támogatási összeg több mint 90%-át fedezték a megítélt támogatások. Igaz, az előbbi régióban csak egy jelentős méretű forrásnövelés után. A kelet-magyarországi program-végrehatóknak viszont a bölcsődefejlesztési forrásigények csupán 38%-t sikerült kielégíteni - a források jelentős megnövelése ellenére.

4.2 Akadálymentesítés

A regionális operatív programok közül a hét *akadálymentesítést célzó konstrukció* (részletesen lásd Függelék A3) előrehaladása a Közreműködő Szervezet által 2009. június 22-én rendelkezésünkre bocsátott adatok szerint a következőképpen jellemezhető.

A konstrukciókra eredetileg összesen 8,36 milliárd forint forrást allokáltak, és végül más, itt nem vizsgált ROP-konstrukciókra tervezett keretektől történő kisebb összegű átcsoportosítások – melyek indokairól a közreműködő szervezet nem adott tájékoztatást - után jóval kevesebbet, 5,9 milliárd forintot osztottak el. A beérkezett 861 pályázat összesen jelentősen több, összesen 9,9 milliárd forint támogatási igényt tartalmazott (18%-os túligénylés). Ezek közül benyújtási és formai kritériumok alapján kiesett 229, az összes pályázat 27%-a. Néhány pályázat visszavonása, illetve visszaemelése után végül 615, az összes benyújtott 71%-a bizonyult értékelhetőnek. Ezek közül 522 pályázatot, az értékelhető pályázatok 85%-át fogadták el a bíráló bizottságok, egy pedig tartaléklistára került. A konkrét értékelés és döntés szempontjairól ez esetben sem tartalmaztak a rendelkezésünkre bocsátott fájlok információt.

9. táblázat: Akadálymentesítést támogató pályázati konstrukciók előrehaladása - dekompozíciós tábla, 2009

Régió, Pályázati konstrukció kódszáma	ÖSSZES MEGÍTÉLT ÉS SZERZŐDÖTT TÁMOGATÁS (M)	IGÉNYELT TÁMOGATÁSI ÖSSZEG (I)	TERVEZETT RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ FORRÁS (T)	Kerettelhasználási ráta (M/T) =	Népszerűségi ráta (I/T) X	Bruttó nyerési ráta (M/I)
DA, DAOP-2007-4.3.1	665 343 241	1 081 764 311 Ft	1 022 000 000 Ft	0,65	1,06	0,62
DD, DDOP-2007-3.1.1	390 403 848	1 035 790 465 Ft	400 000 000 Ft	0,98	2,59	0,38
ÉA, ÉAOP-2007-4.1.5	1 481 506 493	2 250 340 302 Ft	1 844 000 000 Ft	0,80	1,22	0,66
ÉM, ÉMOP-2007-4.2.2.	2 104 530 267	3 365 123 801 Ft	2 000 000 000 Ft	1,05	1,68	0,63
KD, KDOP-2007-5.3.2	409 171 986	779 362 000 Ft	415 000 000 Ft	0,99	1,88	0,53
KM, KMOP-2007-4.5.3.	674 173 130	1 086 070 093 Ft	1 954 000 000 Ft	0,35	0,56	0,62
NyD, NYDOP-2007-5.1.1/E	216 995 163	321 937 546 Ft	730 000 000 Ft	0,30	0,44	0,67
Szumma	5 942 124 128 Ft	9 920 388 518 Ft	8 365 000 000 Ft	0,71	1,19	0,60

Megjegyzés: Az itt közölt adatok a VÁTI Kht. által, 2009. június 22-én rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján készült. Magyarázat: zöld jelzéssel a felső, piros jelzéssel az alsó értékek.

A szociális és gyermekjóléti pályázatoknál megfigyelttől lényegesen eltérő kép bontakozik ki, ha az akadálymentesítési pályázatok előrehaladását vesszük szemügyre. Ebben a hullámban Észak- és Közép-Magyarország, valamint Észak-Alföld szánt a legtöbbet akadálymentesítésre: régióként kb. kétmilliárd

forintot, míg a sereghajtó a dél-dunántúli és a közép-dunántúli régió volt, régióként kb. 400 millió forinttal.

A pályázat legnépszerűbb épp a Dél-Dunántúlon volt, az egyik olyan régióban, ahol kevés keretet szántak akadálymentesítésre, míg legkevésbé népszerű a nyugat-dunántúli és a közép-magyarországi régióban, ahol a (túl)tervezett forrásoknak csak 44, illetve 56%-ára érkezett be igény. Ez az a két régió, ahol lényegesen (70, illetve 65%-kal) meg is kurtították a támogatásokra szánt összeget a tervekhez képest. A bruttó nyeresi ráta a dél-dunántúli térségben maradt a legalacsonyabb.

4.3 Összegzés

A szociális, és különösen a bölcsődefejlesztésre is támogatást nyújtó ROP pályázatok végrehajtása a tervezettek szerint halad, azok igen népszerűek voltak. Ugyanakkor több esetben a felmerülő igényeket még jelentős keretnöveléssel sem sikerült kielégíteni (kiemelten lásd Közép-Magyarország).

Az akadálymentesítési pályázatok sokkal kevésbé bizonyultak népszerűnek, és a beadott pályázatok lényegesen nagyobb hányada, több mint negyede bukott el beadási és formai okokból. Ez kisebb elköteleződésre és ebből fakadóan kisebb gondosságra utal, mint amit a szociális pályázatoknál megfigyelhettünk. A forráselosztás itt is viszonylag rugalmasan alkalmazkodott az igényekhez - ezúttal lefelé. Egyedül a Dél-Dunántúlon maradtak fenn a viszonylag szerény kereteken túl a többi régiónál jelentősebb, nem fedezett fejlesztési igények.

5 PÁLYÁZATOK TÉRBELI MEGOSZLÁSA

Vizsgálati kérdések:

3. Milyen a nyertes pályázatok térbeli megoszlása – azaz, milyen a forrásmegoszlás régiós - kistérségi - településtípus szerint?
4. Milyen szociális szolgáltatást érint a megvalósuló pályázati fejlesztés? Illetve az intézmények fordítanak-e összegeket a pályázati forrásból akadálymentesítésre?
A meghirdetett célokon belül konkrétan milyen intézménytípusokat érint az akadálymentesítés?

Vizsgált sokaság: A szociális tárgyú kiírásokra összességében 452 pályázó adta be jelentkezését, és végül 194 nyertes pályázó kezdheti majd meg a fejlesztéseket. Akadálymentesítésben 861 önkormányzat volt érdekelt. A vizsgálati kérdések megválaszolásához szükséges adattisztítási és – elemzési technikákat és megoldásokat a Függelék A4 módszertani mellékletében fejtjük ki (lásd adatkódolás).

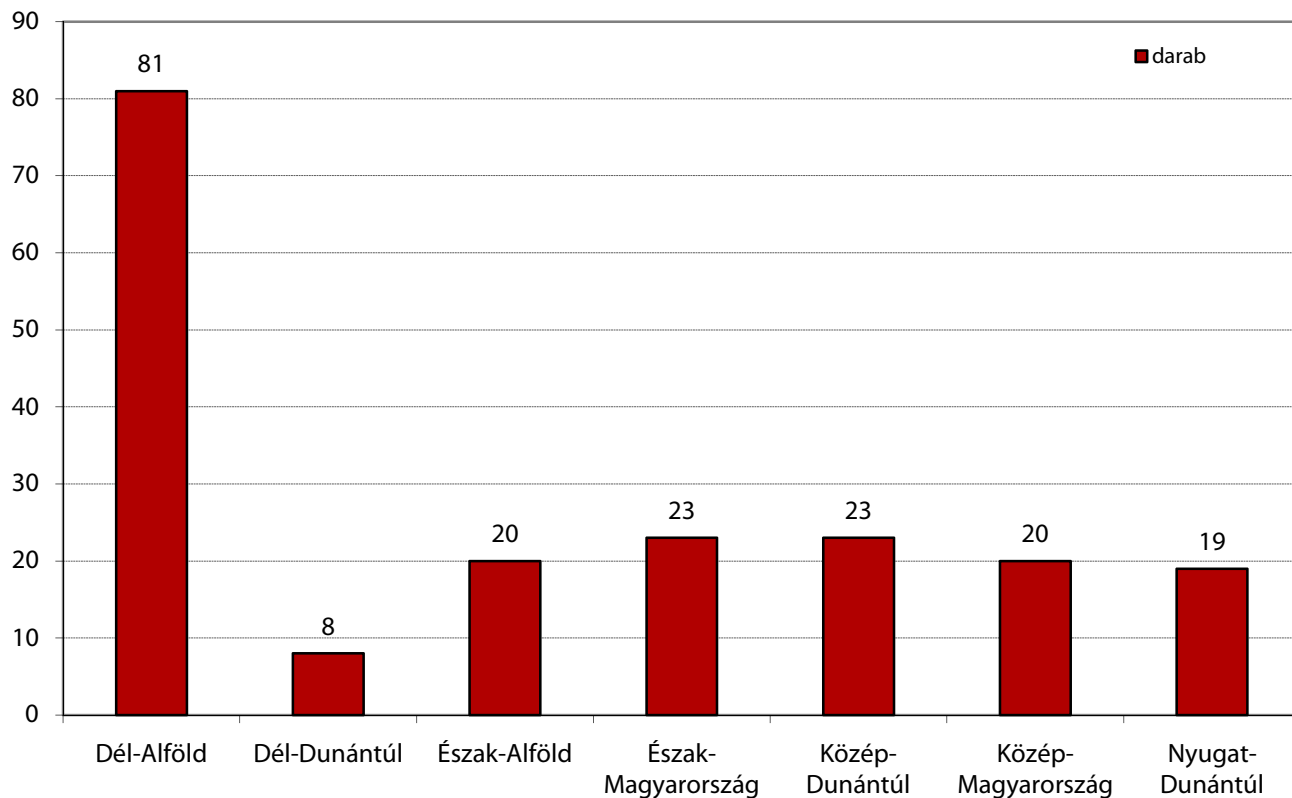
Itt fontos jegyezni azonban, hogy néhány pályázati adatfájl hibás volt, és ezért csak korlátozottan volt alkalmas statisztikai feldolgozásra. Ugyancsak érdemes megemlíteni, hogy a leíró statisztikai elemzésre alkalmatlan digitális formátumokban (pdf és xdat) rendelkezésünkre bocsátott pályázati fájlok összegzett adatai némileg eltértek az előrehaladási táblában szereplő darabszámoktól (lásd előző fejezet leíró statisztikáit).

5.1 Pályázatok településtípus szerinti megoszlása

5.1.1 Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások

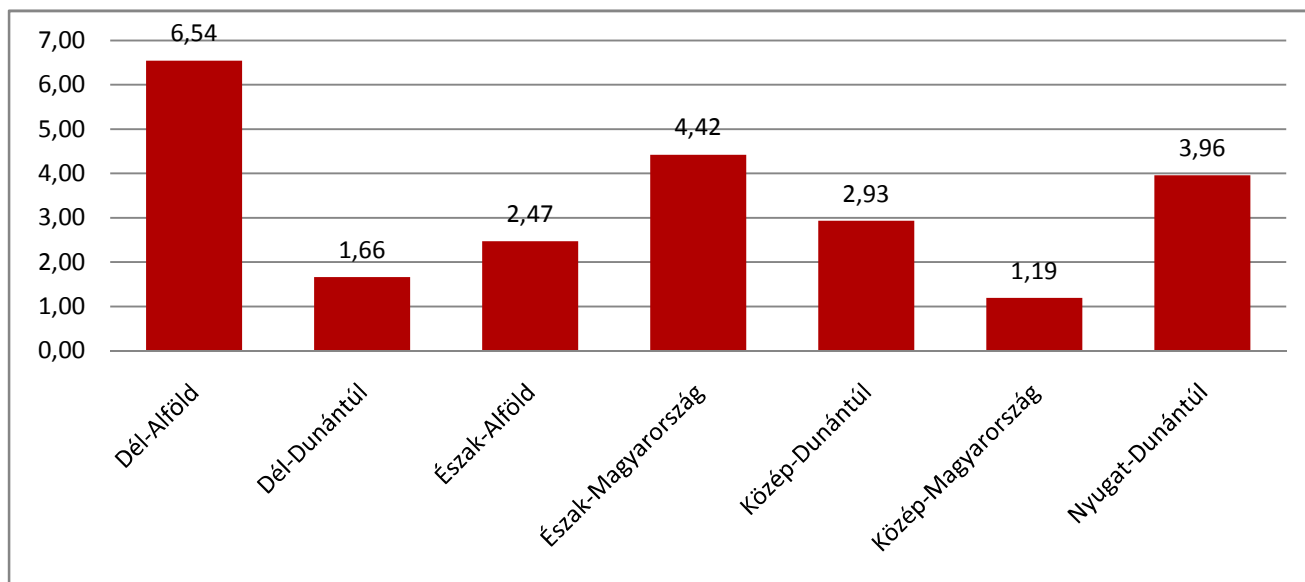
Mint az alábbi ábrán látható, a dél-alföldi régió nyertes pályázóinak száma kiugrik a többi régió közel egyenletes eloszlásához képest. Ezt az magyarázza, hogy ez a régió négy különálló kiírást jelentetett meg egyedülként a régiók között (lásd Függelék A3), és 2008-ban ezen konstrukciókra allokált, igényelt és végül megítélt támogatási összegek is kiugróan magasak a többi régióhoz viszonyítva (vö. 7. (dekompozíciós) táblában szereplő összegek: 10,6 Mrd Ft igényelt támogatás és 6,15 Mrd Ft megítélt támogatás).

5. ábra: A szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások fejlesztésére kiírt pályázatok nyerteseinek regionális eloszlása

Hasonló képet kapunk akkor is, ha az egyes régiókban nyertes pályázatok darabszámát vetítjük az adott régió településszámára (szűrve ezáltal a sűrűbben lakott, eleve több településsel rendelkező régióknak kedvező torzítást a pályázatok számosságában). Mint az alábbi ábra jól mutatja, a régiókénti településsúlyokkal számított nyertes pályázatok számát tekintve továbbra is kiugró Dél-Alföld, és település létszámtól függetlenül jelentős számú nyertes pályázat található Észak-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon. Bár a dél-dunántúli érték ebben a korrigált esetben is alacsony, az alsó értéket immár Közép-Magyarország esetén kapjuk.

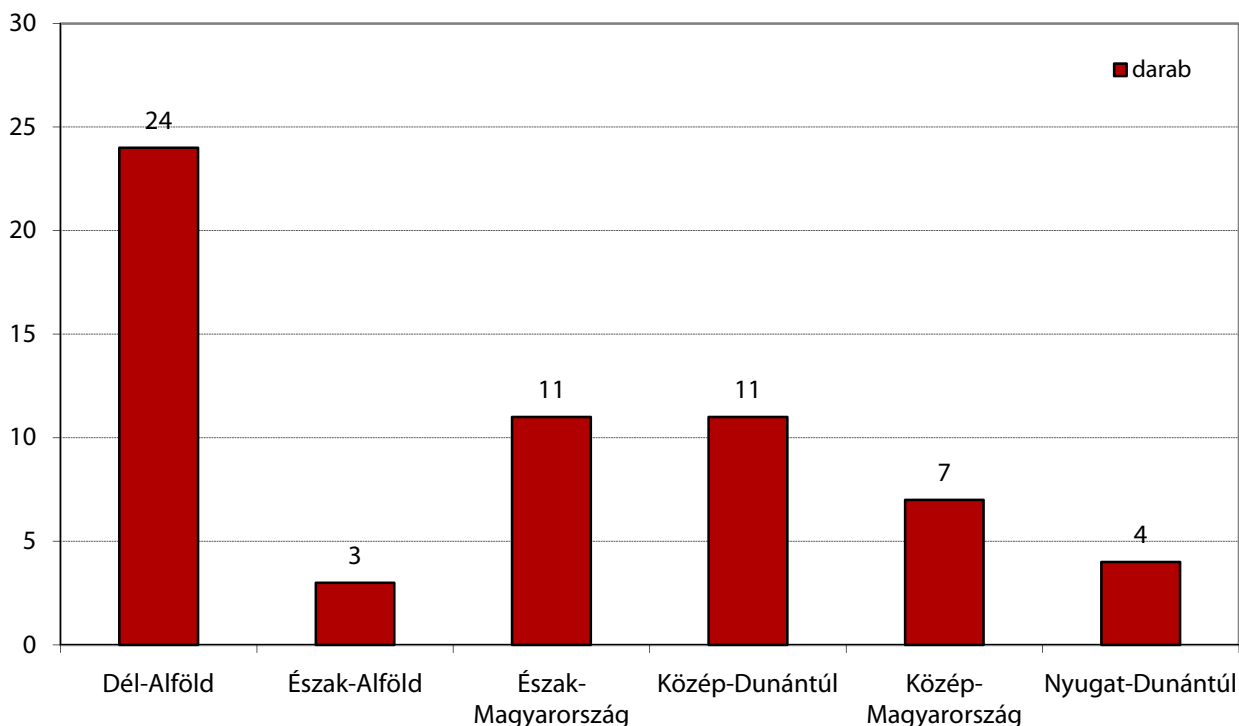
6. ábra: A szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások fejlesztésére kiírt pályázatok nyerteseinek regionális eloszlása, a települések regionális eloszlásának súlyozásával

Megjegyzés: A települések regionális eloszlásának súlyozását az adott régióban található települések száma adta. Erről bővebben lásd Függelék A5.

Itt érdemes kitérni a kisgyermekes nappali ellátásának fejlesztésére irányuló nyertes pályázók regionális eloszlására is.

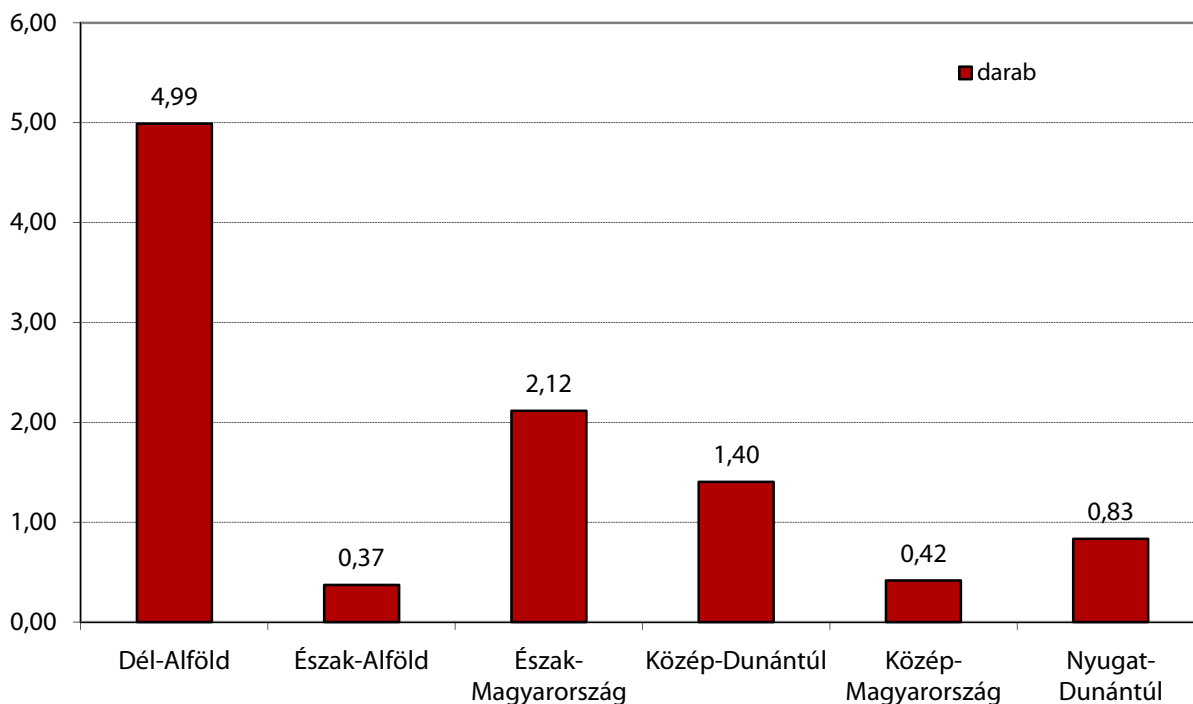
7. ábra: A kora gyermekkori nappali ellátások fejlesztésére irányuló nyertes pályázatok regionális eloszlása

Mint a fenti ábrán látható, ebben a körben is kiugrik Dél-Alföld és messze lemarad Észak-Alföld és Nyugat-Dunántúl. (Dél-Dunántúl hiányzik az ábráról, mert ott nem volt bölcsőde-fejlesztést célzó pályázati konstrukció – erről bővebben lásd az A.3 függelékét.)

Felmerülhet, hogy a településsűrűség torzítja ezeket az eredményeket. Ezért a regionális eloszlást itt is korigáltuk a települések régiók közötti eloszlásával (7A. ábra).

7A. ábra: A kizárólag bölcsőde-fejlesztésre irányuló nyertes pályázatok regionális eloszlása, súlyozva a települések regionális eloszlásával

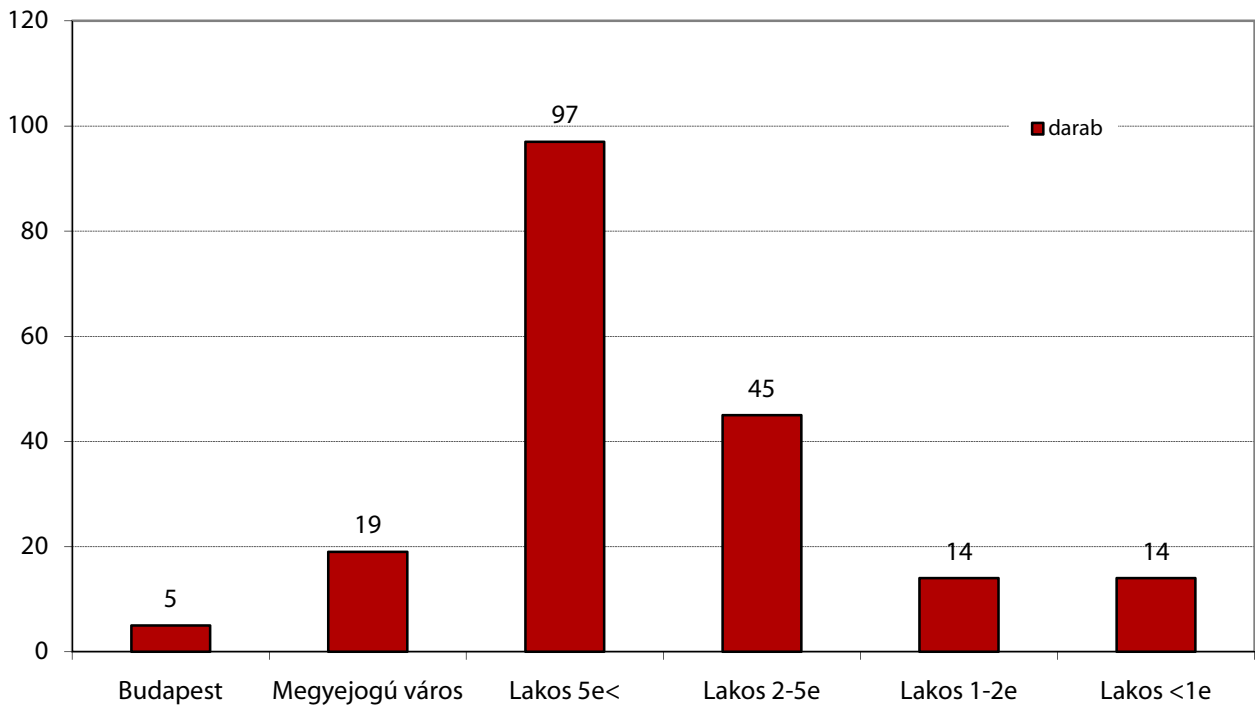

Megjegyzés: A települések regionális eloszlásának súlyozását az adott régióban található települések száma adta. Erről bővebben lásd Függelék A5.

Az egyes régiókban található település számosságát is figyelembe véve a nyertes bölcsőde-fejlesztési pályázatok területi eloszlása nem módosul érdemben, kivéve a Nyugat-Dunántúlt, ahol – figyelembe véve a települések igen magas számát (655) – magasabb a nyertes pályázók relatíve mutatója. Így az ott megjelenő négy nyertes pályázat máris gondosabban értékelendő.

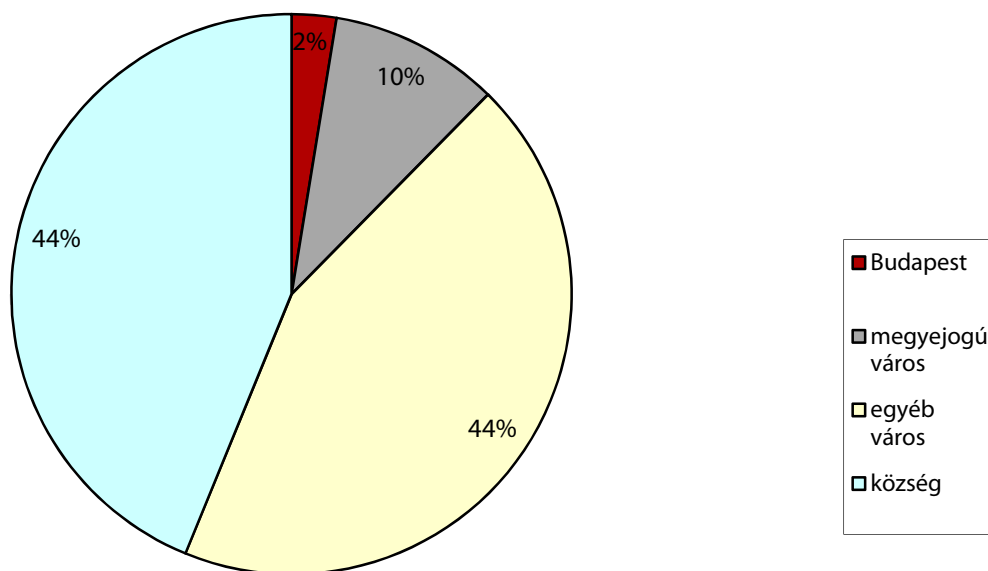
A teljes, nyertes pályázói kör település(méret)kategóriák szerinti eloszlásban az 5000 feletti lakossal rendelkező településeken valósul meg a legtöbb fejlesztés, ugyanakkor a 2000-5000 közötti lakosú települések is szép számmal vonultatnak fel nyerteseket. Érdemes figyelemmel lenni arra a tényre, hogy minden egyes méretkategóriában található legalább egy kedvezményezett pályázat.

8. ábra: A kizárólag bölcsőde-fejlesztésre irányuló nyertes pályázatok településkategóriák szerinti eloszlása

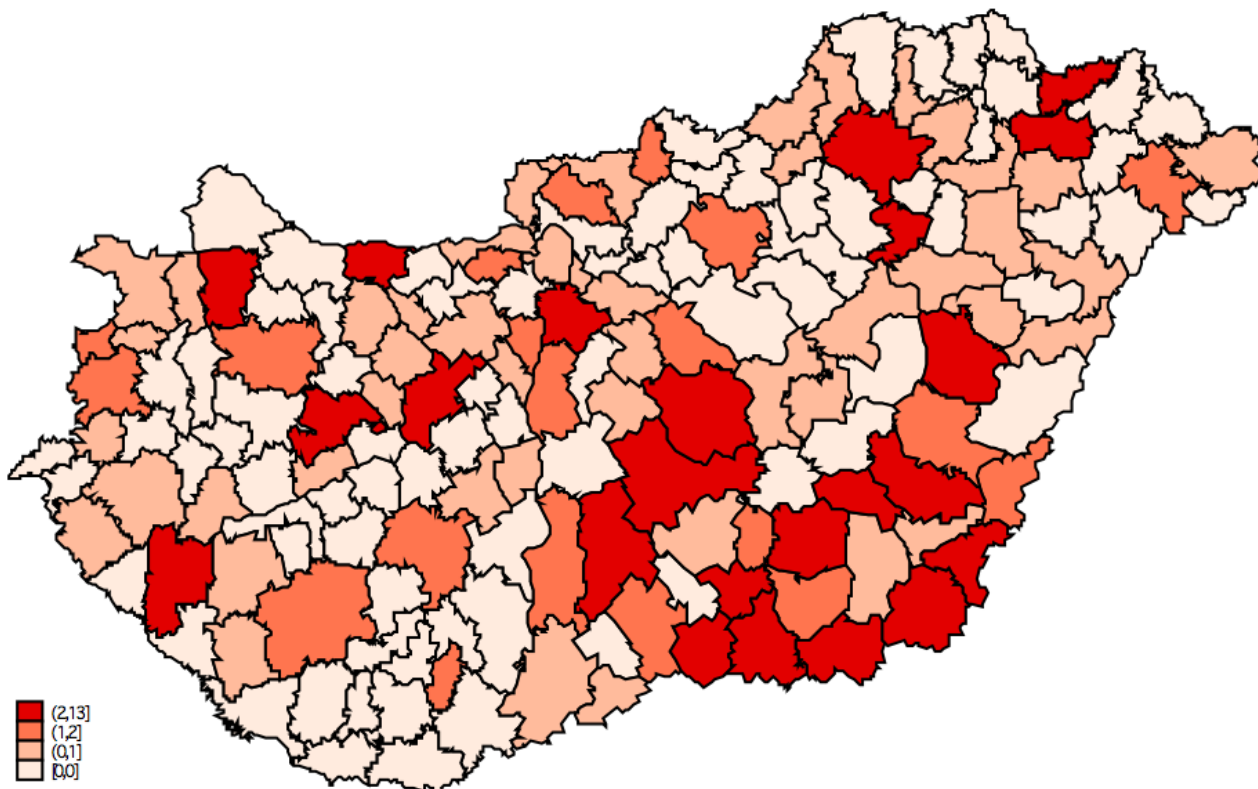
Az alábbi ábra jól demonstrálja ugyanezt az eloszlást a négy összevont településkategória szerint. Fontos megjegyezni, hogy a kiírók célja látszik teljesülni azzal, hogy városokban és a községekben jelenik meg a támogatások túlnyomó többsége.

9. ábra: A kizárólag bölcsőde-fejlesztésre irányuló nyertes pályázatok településkategóriák szerinti eloszlása

A következő térkép a nyertes pályázatok területi eloszlását mutatja be, itt is a dél-alföldi pályázatok túlsúlyát, a nyugat-dunántúli pályázatok alacsony szintjét és a városok jelentős számosságát látjuk. Piros színnel jelennek meg azok a kistérségek, ahol több mint 2 nyertes pályázó található. Fehér szín jelöli azokat a kistérségeket, ahol jelenleg nem került kiválasztásra semmilyen projekt a szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése tárgyában.

10. ábra: A szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások fejlesztésére kiírt pályázatok nyerteseinek kistérség szerinti eloszlása

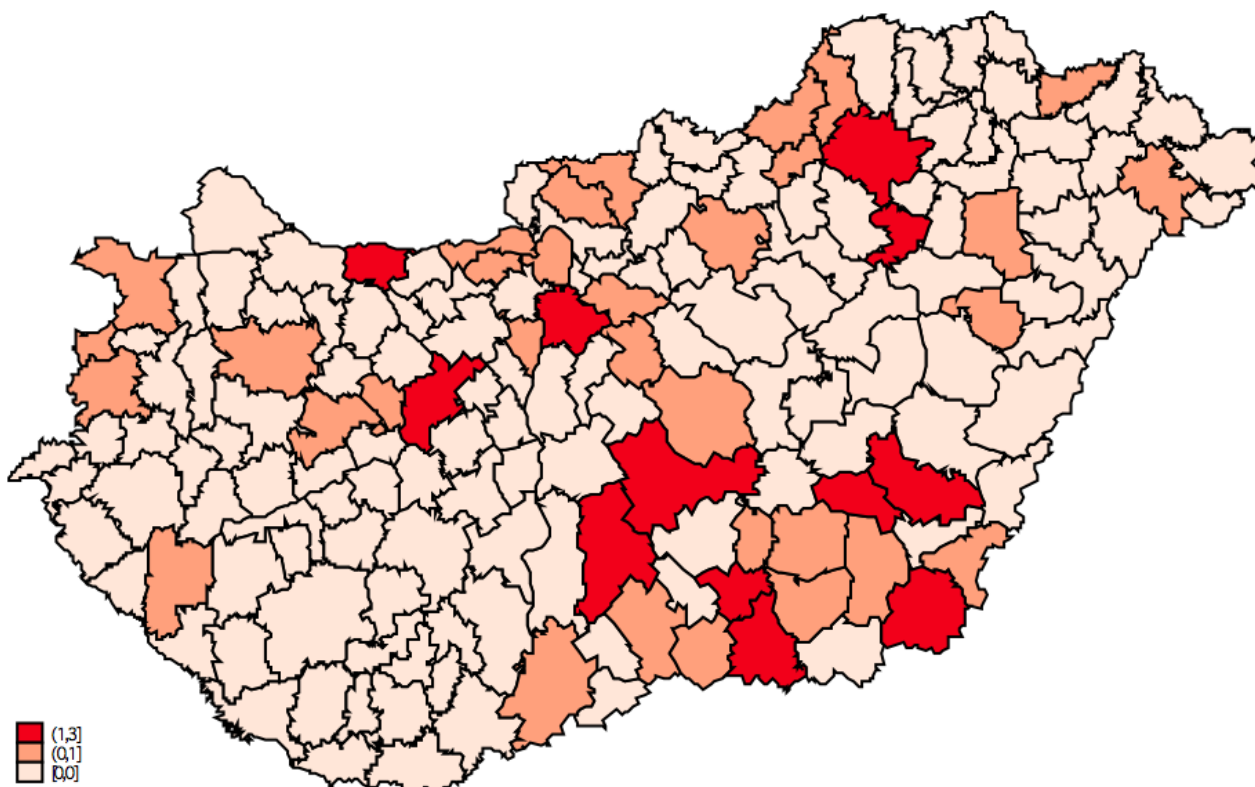

Jelmagyarázat: fehér: 0 piros: a kistérségi pályázatok száma Forrás: a függelékben szereplő pályázati adatok.

A következő térkép az előző halmazon belül kifejezetten a bölcsődefejlesztést célzó pályázatok területi eloszlását mutatja be. Az előző ábrához hasonló mintázatot látunk: itt is Dél-Alföld és Budapest túlsúlyát, valamint a nyugat-dunántúli pályázatok alacsony szintjét tapasztaljuk. A piros és a rózsaszín jelzésű kistérségekben találunk minimum egy nyertes bölcsődefejlesztési projektet.

11. ábra: A kizárólag bölcsőde-fejlesztésre irányuló nyertes pályázatok kistérség szerinti eloszlása

Jelmagyarázat: fehér: 0 piros: a kistérségi pályázatok száma Forrás: a függelékben szereplő pályázati adatok

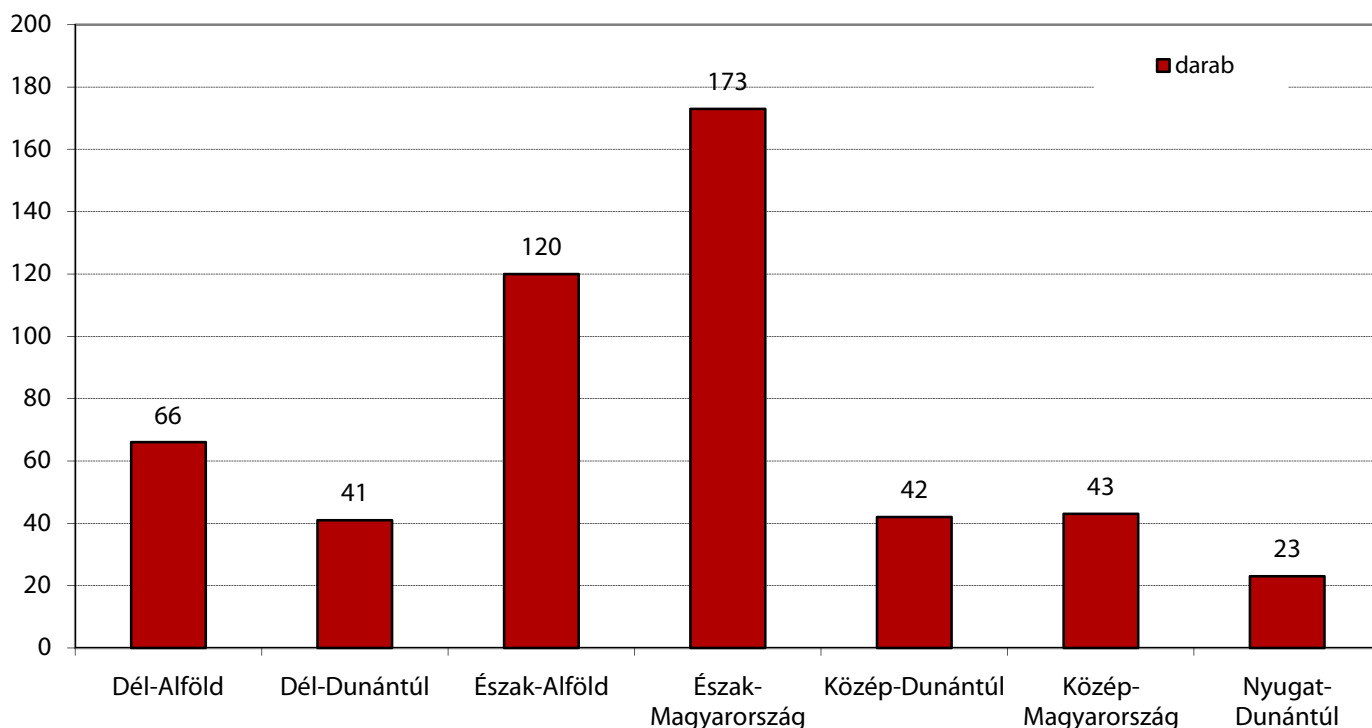

Mindkét fenti térképet félrevezető lenne a nélkül tekinteni, hogy egyúttal felidézni a településkategóriák szerinti eloszlást bemutató fenti 8. ábrát, mely szerint a fejlesztések zöme ötezer főnél nagyobb településeken, nem pedig kis falvakban valósul meg.

5.1.2 Akadálymentesítés

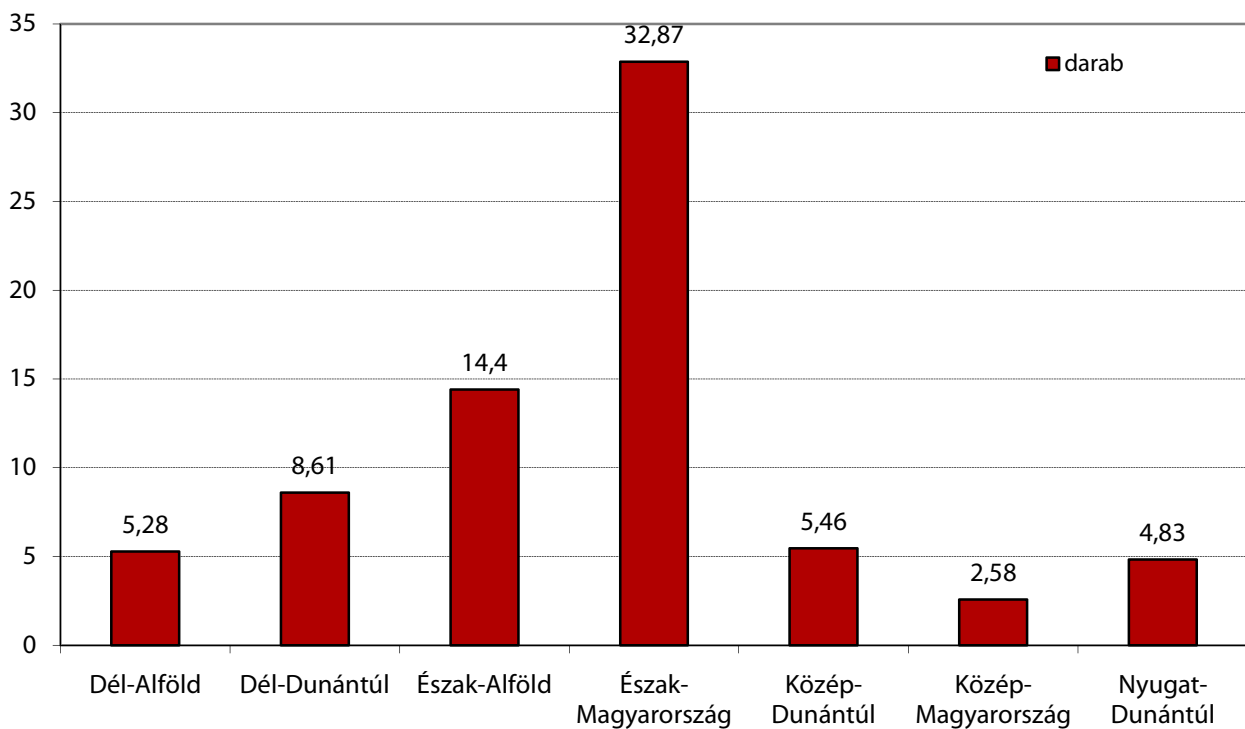
Az akadálymentesítést támogató pályázati konstrukciókat tekintve Észak-Alföld és Észak-Magyarország ugrik ki a nyertes pályázók számában. A legkevesebb fejlesztési projekt Nyugat-Dunántúlon valósul meg.

12. ábra: Az akadálymentesítésre kiírt pályázatok nyerteseinek regionális eloszlása

Az előzőekben ismertetett, az egyes régiókban található települések számával súlyozott nyertes pályázói sokaságot tekintve Észak-Magyarország relatív túlsúlya még jobban kivehető (lásd az észak-magyarországi települések számával súlyozott 32,87 pályázati mutatót). Az egyes régiókban található települések számát figyelembe véve felértékelődik Dél-Dunántúl, illetve leértékelődik Közép-Magyarország.

13. ábra: Az akadálymentesítésre kiírt pályázatok nyerteseinek regionális eloszlása, a települések regionális eloszlásának súlyozásával

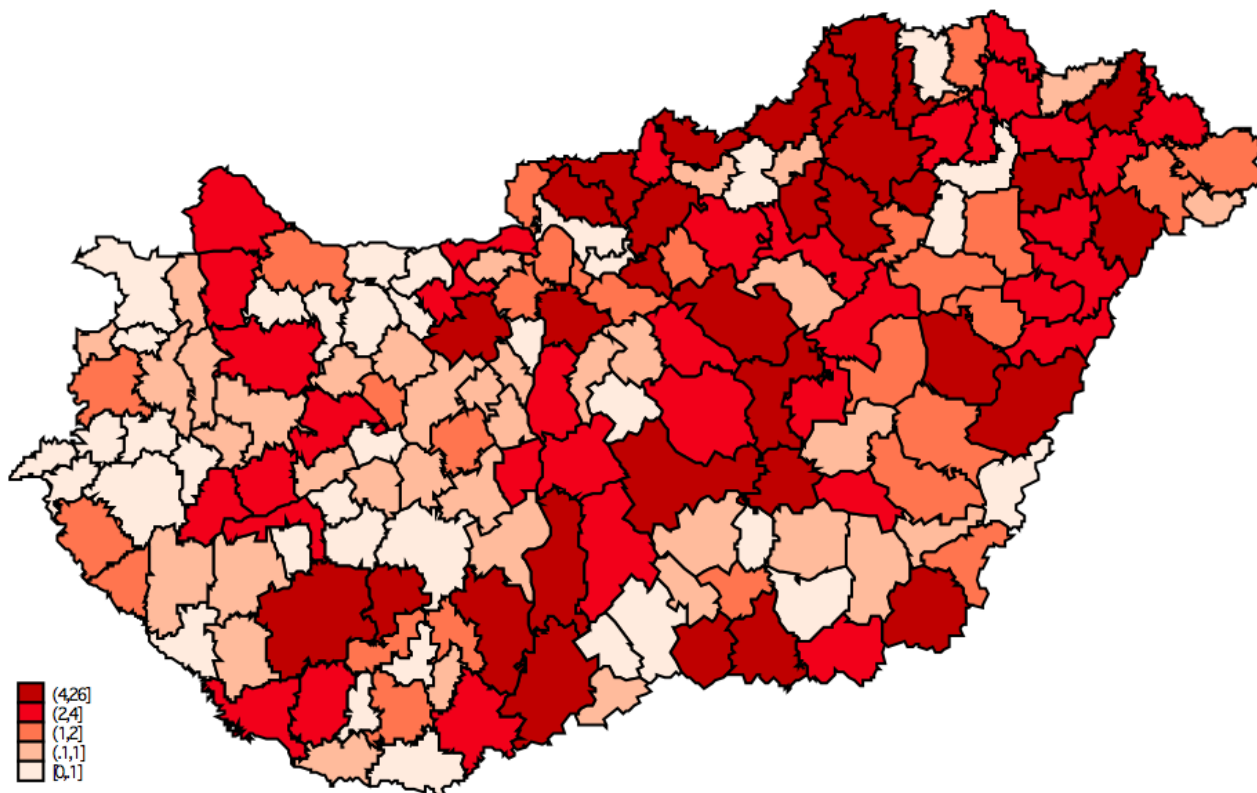

Megjegyzés: A települések regionális eloszlásának súlyozását az adott régióban található települések száma adta. Erről bővebben lásd Függelék A5.

A nyertes pályázók földrajzi elhelyezkedését térképre vetítve még jobban kivehető az észak- és kelet-magyarországi kistérségek relatíve nagyobb súlya. Az alábbi térképen fehér színnel jelölt kistérségek azok, ahol semmilyen akadálymentesítést célzó fejlesztés nem valósult meg közintézményekben. A többi kistérségben minimum egy ilyen támogatott projektek találunk. Mi több, Észak-Alföldön van olyan kistérség, ahol mintegy 26 nyertes pályázatot is találunk.

14. ábra: Az akadálymentesítésre kiírt pályázatok nyerteseinek kistérség szerinti eloszlása

Jelmagyarázat: fehér: 0 piros: a kistérségi pályázatok száma Forrás: a függelékben szereplő pályázati adatok.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben rögzített (1998. évi XXVI. tv.), a települési önkormányzatokat a közszolgáltatásokat ellátó intézmények és épületek akadálymentesítését érintő kötelezettségei tekintetében a pályázati kiírások biztató előrehaladásról tesznek tanúbizonyságot (lásd 10. táblázat). A 2000 fő alatti népességszámmal rendelkező, kötelezett önkormányzatok körében az eddigi ROP pályázati támogatások megvalósulása nyomán 123 egészségügyi alapellátást nyújtó közintézmény, illetve 85 önkormányzati ügyfélszolgálat akadálymentesítése van folyamatban. A nyertes pályázatok által megvalósított, akadálymentesítést célzó fejlesztések többsége a 10 ezer fő alatti népességgel rendelkező településeken történik. A 19 megyei önkormányzat 9 óvoda, 8 alapfokú iskola, 5 középfokú iskola, 2 szociális szakellátást nyújtó intézmény, valamint 1-1 gyermekvédelmi és egészségügyi szakellátást nyújtó intézmény akadálymentesítését kezdi meg a kedvező bírálatok nyomán. A törvényi kötelezettségek teljesítésének hiányát jelentené, amennyiben év végéig a 20 ezer fő feletti népességgel rendelkező települési önkormányzatok (kiv. megyei/ fővárosi önkormányzatok) egyikének területén sem kerülne sor akadálymentesítésre egyetlen egy gyermekvédelmi alapellátásokat nyújtó intézményben sem. Fontos megjegyezni, hogy ezek a megállapítások az itt vizsgált, nyertes pályázati támogatások következményeként várható fejlesztések (és hiányok) – nem kizárt, hogy más pályázati forrásból és/vagy önálló forrásokból az önkormányzati települések további akadálymentesítést végeztek és végeznek.

10. táblázat: A közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés megvalósításának időbeni előrehaladása az önkormányzatok, illetőleg önkormányzati feladatellátást biztosító egyes közszolgáltatások esetében, 2009.

Az egyenlő esélyű hozzáférés feltételeinek megteremtésére kötelezett önkormányzatok és többcélú kistérségi társulások	2008. december 31.							2009. december 31.					2010. december 31.
	Típusa - népesség szerint	Száma	Egészség-ügyi alapellátás	Szociális alapellátás	Óvoda	Alapfokú iskola	Középfokú iskola	Gyermek-védelmi alapellátás	Gyermek-védelmi szakellátás	Szociális szakellátás	Egészség-ügyi szakellátás	Önkormányzati ügyfél-szolgálat	
2 ezer fő alatt	2349	123										85	
2-5 ezer fő között	509	50	21	11	11	11						33	
5-10 ezer fő között	144	10	10	5	8							13	
10-20 ezer fő között	80	6	7	3	6		3					8	
20-30 ezer fő között	25	1	2	1	3		0					5	
30 ezer fő felett (ideértve a főváros kerületeit is)	61	6	1	7	9		0					4	
Megyei (fővárosi) önkormányzat	20			9	8	5		1	2	1		3	

Regionális bontásban az önkormányzatok akadálymentesítésre vonatkozó törvényi kötelezettségeinek (vö. 1998. évi XXVI. tv.) teljesítése a következők szerint halad:

Dél-Alföld: A pályázati kiírások nyomán a régió 2 ezer fő alatti népességgel rendelkező önkormányzatai közül 5 önkormányzat tervezte akadálymentesíteni az önkormányzati ügyfélszolgálatát és további 7 esetben tették lehetővé az önkormányzatok az egészségügyi alapellátáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Az 5 ezer fő alatti népességgel rendelkező településeket kivéve minden más, régióban található települési önkormányzat esetében vannak hiányosságok a törvényi kötelezettségek tekintetében – az egészségügyi alapellátásokat kivéve minden más közszolgáltatási kategóriában (lásd Függelék A5 1. táblázat).

Dél-Dunántúl: A hét régió közül a legrosszabbul teljesítő régió a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítását tekintve – legalább is a pályázati adatok alapján. A ROP kiírásokat követően a régióban nem várható további – törvényi kötelezettségek szerinti - akadálymentesítés egyetlen egy óvodában, közép fokú iskolában, gyermekvédelmi alap- vagy szakellátást, szociális és egészségügyi szakellátást nyújtó közintézményben sem. Összesen 15 önkormányzati ügyfélszolgálaton várható fejlesztési projekt akadálymentesítés céljából.

Észak-Alföld: a pályázati nyertes eredmények alapján ebben a régióban is elmaradás figyelhető meg a gyermekvédelmi ellátások, a közép fokú iskolák, valamint az egészségügyi szakellátást nyújtó intézmények akadálymentesítése körében. Más régiókhoz képest is igen alacsony a 30 ezer fő feletti lakossal rendelkező települések fejlesztési projektjeinek száma (amit részben a régió település-szerkezete is magyaráz).

Észak-Magyarország: Más régiókhoz viszonyítva itt feltűnő a 20 ezer főnél nagyobb települési önkormányzatok fejlesztési hajlandóságának hiánya (egyetlen egy akadálymentesítést célzó projekt sem található ebben a körben –kivéve, a megyei önkormányzatok székhely települései), viszont a 20 ezer fő alatti népességgel rendelkező települési önkormányzatok körében az óvodai ellátást kivéve minden egyes közszolgáltatási típusban történnek fejlesztések.

Közép-Dunántúl: A régió a nyertes pályázatok számát tekintve a középmezőnyben helyezkedik el. A kedvező bírálati döntések nyomán a közszolgáltatásokat nyújtó intézmények akadálymentesítése terén csak a 2 ezer fő alatti népességgel rendelkező települési önkormányzatok teljesítik várhatóan a törvényi kötelezettségeket. Az észak-alföldi régióhoz tartozóan a gyermekvédelmi ellátások, a közép fokú iskolák, valamint az egészségügyi szakellátást nyújtó intézmények körében nem lett nyertes pályázat.

Közép-Magyarország: A pályázatok nyerteseinek kiválasztása folytán továbbra sem várható akadálymentesítés e régióban a gyermekvédelmi ellátásokat, a szociális szakellátást, az egészségügyi szakellátást nyújtó intézményekben, valamint egyetlen egy közép fokú iskolában sem. Fontos megjegyezni, hogy a Fővárosi Önkormányzat nem szerepel a nyertes pályázók között. A pest megyei önkormányzat pedig egy nyertes projekttel (megyeháza akadálymentesítése) képviselteti magát.

Nyugat-Dunántúl: A nyertes pályázók között itt is a 2 ezer fő alatti népességgel rendelkező települési önkormányzatok dominálnak (lásd 10 egészségügyi alapellátást nyújtó intézmény és 3 önkormányzati ügyfélszolgálat akadálymentesítése). Továbbá, itt is – hasonlóan más régiókhoz – a szociális ellátások, gyermekvédelmi ellátások, egészségügyi szakellátás és az óvodák körében mutatnak legkisebb hajlandóságot a pályázók akadálymentesítést célzó fejlesztésekre.

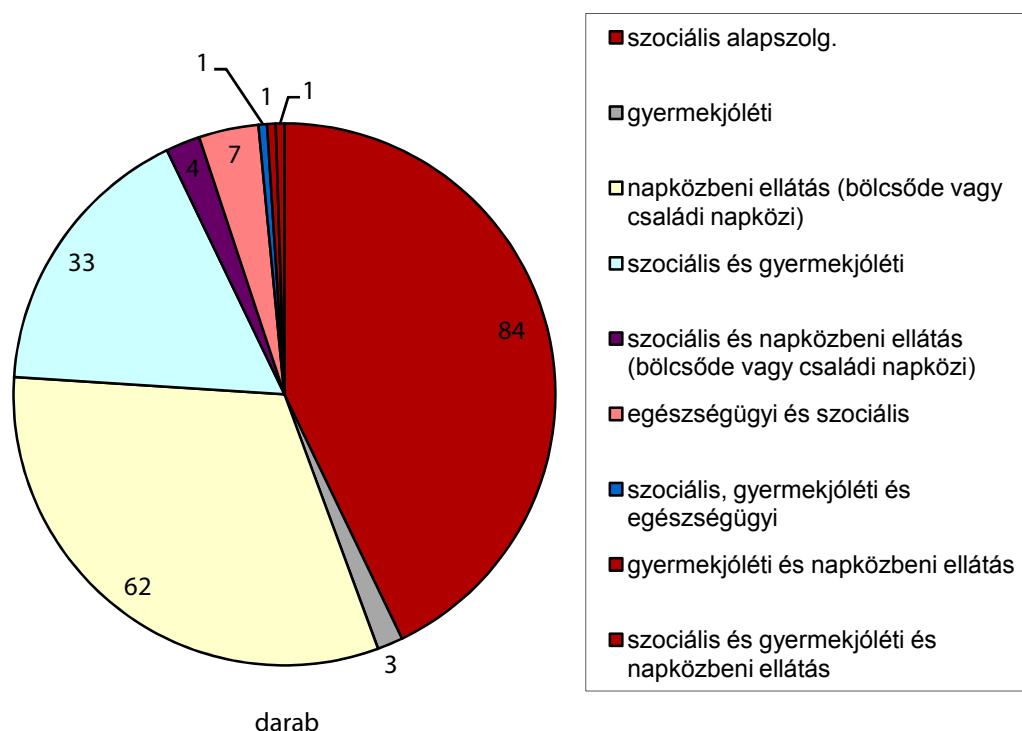
5.2 Pályázatok intézménytípus szerinti megoszlása

5.2.1 Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások

A bíráló bizottságok döntései nyomán a nyertes projektek túlnyomó többségét szociális alapszolgáltatásokat (84) és napközbeni ellátásokat (bölcsőde, családi napközi, 62) nyújtók fejlesztései adják majd (lásd alábbi ábra).

Ezeket követi nagyságrendjében a szociális alapszolgáltatásokat és gyermekjóléti alapellátásokat egyaránt fejlesztő nyertes projektek száma, és számosságukat tekintve ehhez képest elenyésző a tisztán egészségügyi és/vagy gyermekjóléti nyertes intézmények esete.

15. ábra: A szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások fejlesztésére kiírt pályázatok nyertesei által lefedett fejlesztési területek

A fenti ábrán látható ellátások alapkategóriái a pályázati kiírások adatsablonjai szerint értelmezendők, melyek

szerint:

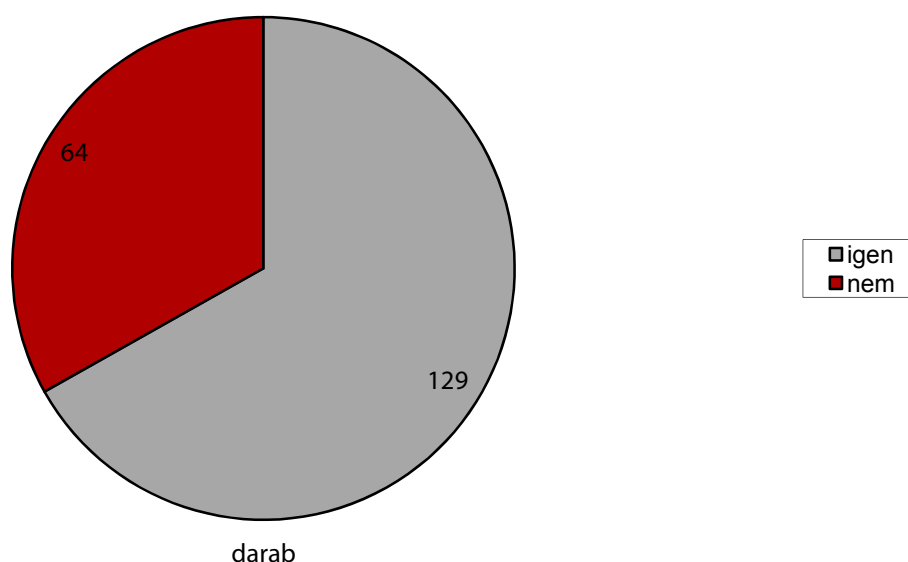
- a *szociális alapszolgáltatás* lefedi az étkeztetést, a házi segítségnyújtást, a szociális munkát, a családsegítő szolgáltatást, a közösségi ellátást, a nappali ellátást, a támogató szolgáltatást, a tanyagondnoki szolgáltatást,
- a *gyermekjóléti ellátás* magában foglalja a gyermekjóléti szolgáltatást és a gyermekjóléti központot
- a *napközbeni ellátás* a családi napközit és a bölcsődei ellátást.

Egészségügyi területen kizárólag Dél-Dunántúl nyertes projektjei jelennek meg.

Itt fontos megjegyezni, hogy a pályázati projekt adatlapokon nem a törvényi előírások szerinti szolgáltatás- és ellátástípusok jelennek meg. Javasolt a pályázati adatlapok a meglévő keretjogszabályokban (lásd szociális tv. gyermekvédelmi tv.) rögzített ellátási típusok szerinti korrekciója.

A szociális és gyermekjóléti pályázatok nyerteseinek kétharmada pedig akadálymentesítést is végez a projekt kivitelezése során (lásd alábbi ábra).

16. ábra: A szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások fejlesztését célzó nyertes pályázók körében az akadálymentesítést is vállalók száma

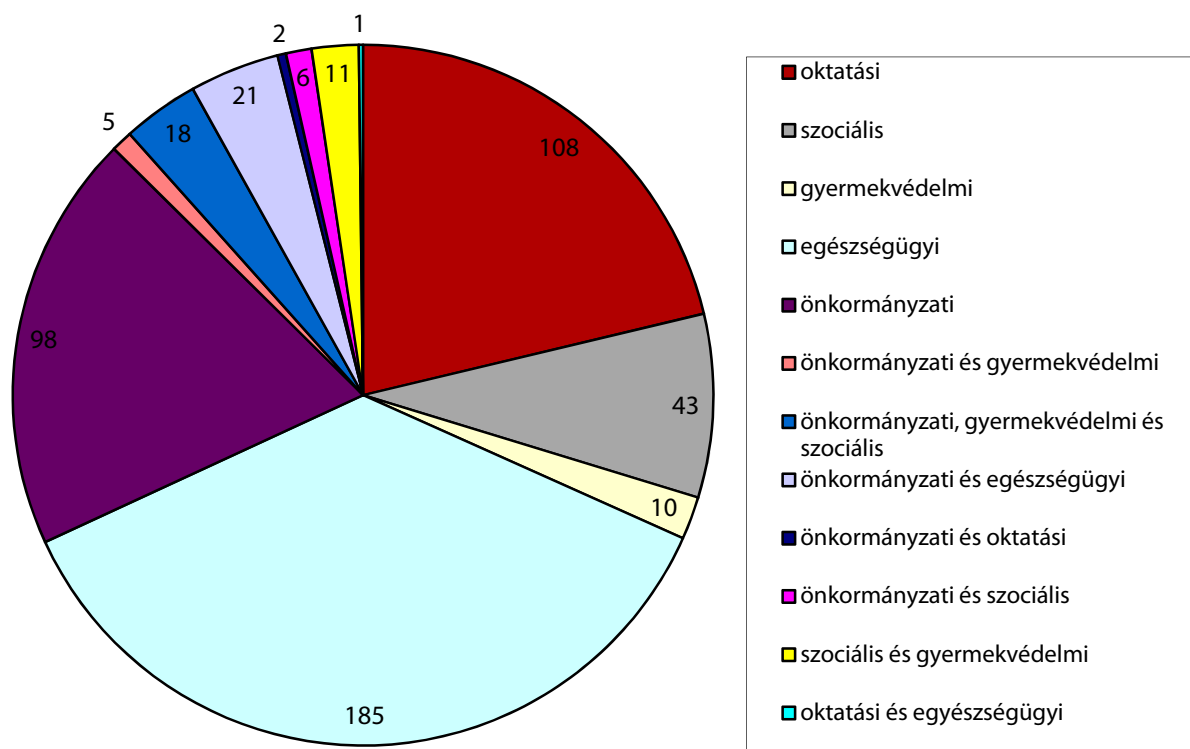
5.2.2 Akadálymentesítés

Az akadálymentesítést célzó pályázatok közel egyharmada egészségügyi (alap- és szak)ellátáshoz kötődően

valószínűleg meg, számosságuk alapján ezt követik az önkormányzati ügyfélszolgálatokon, illetve óvodákban, alap- és közép fokú iskolákban, azaz itt összefoglaló néven 'oktatási' intézményekben megvalósuló projektjek száma. Itt kis gyakorisággal fordulnak elő olyan esetek, ahol egy önkormányzati település egyszerre több intézményben is tervez akadálymentesítést.

Mint az alábbi ábrán látható igen alacsony azon támogatott, nyertes fejlesztések száma, melyek egyszerre több, önkormányzati szinten ellátandó közszolgáltatáshoz kötődne. Például, egyetlen egy projekt irányul egészségügyi (alap- vagy szak)ellátást és óvodát, illetve alap- vagy közép fokú iskolát is érintő akadálymentesítésre.

17. ábra: Az akadálymentesítésre kiírt pályázatok nyertes projekteikének célterületei

5.3 Összegzés

Mind a szociális és gyermekjóléti, mind az akadálymentesítést célzó támogatások esetében markáns területi koncentráció figyelhető meg. Dél-Alföldön és település létszámtól függetlenül Észak-Magyarországon, valamint Nyugat-Dunántúlon koncentrálnak magas számban szociális és gyermekjóléti ellátások fejlesztői.

Dél-Dunántúl pedig – leginkább az eltérő fejlesztési prioritásainak köszönhetően (vö. egészségügyi ellátások elérhetőségének és minőségének javítása) – messze elmarad e fejlesztések tekintetében. Az akadálymentesítést célzó önkormányzatok között pedig az ország észak-magyarországi és észak-alföldi régiói ugranak ki.

A pályázó intézmények szerinti vizsgálat tanulsága, hogy a szociális és gyermekjóléti területen meglepően sok a társult pályázat, azaz több intézmény nyújt be egy fejlesztési projektet. Míg az akadálymentesítés esetében az önkormányzatok és háttérintézményeik továbbra is a 'szóló' projekteket tekintik esélyesnek. Emellett öröndetes tény az, hogy akadálymentesítést is magában foglaló fejlesztések zajlanak majd olyan projektek keretében is, melyek nem specifikusan e célra születtek (lásd szociális és gyermekjóléti nyertes pályázók akadálymentesítést is végző magas aránya.)

6 PÁLYÁZATOK TARTALMI ÉS FUNKCIONÁLIS MEGOSZLÁSA

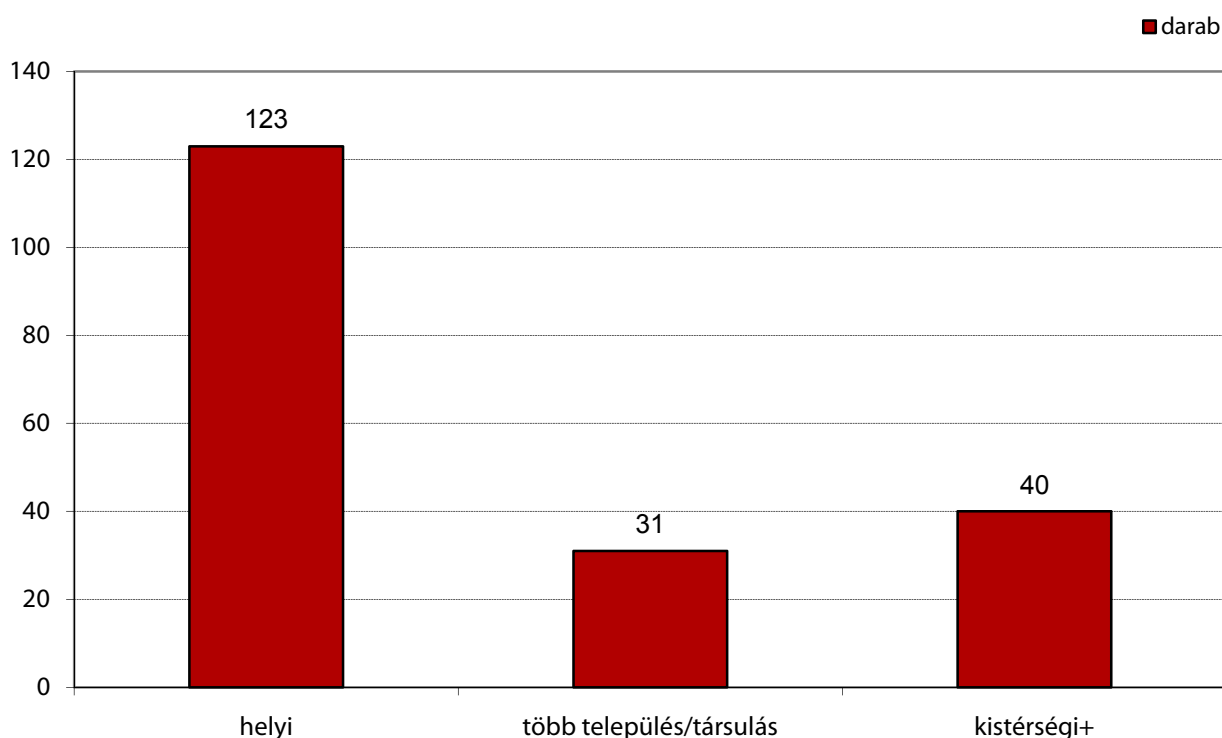
6.1 Térségi együttműködés szerinti vizsgálat

Vizsgálati kérdések:

5. Milyen közigazgatási szinten valósul meg a program (helyi, több település, kistérségi)?

Vizsgált sokaság: A fenti kérdés vizsgálatát az egyes kiírások nyerteseinek körére korlátoztuk, így a szociális és gyermekjóléti pályázatok esetében 194, az akadálymentesítés tárgyában pedig 522 pályázót vizsgáltunk.

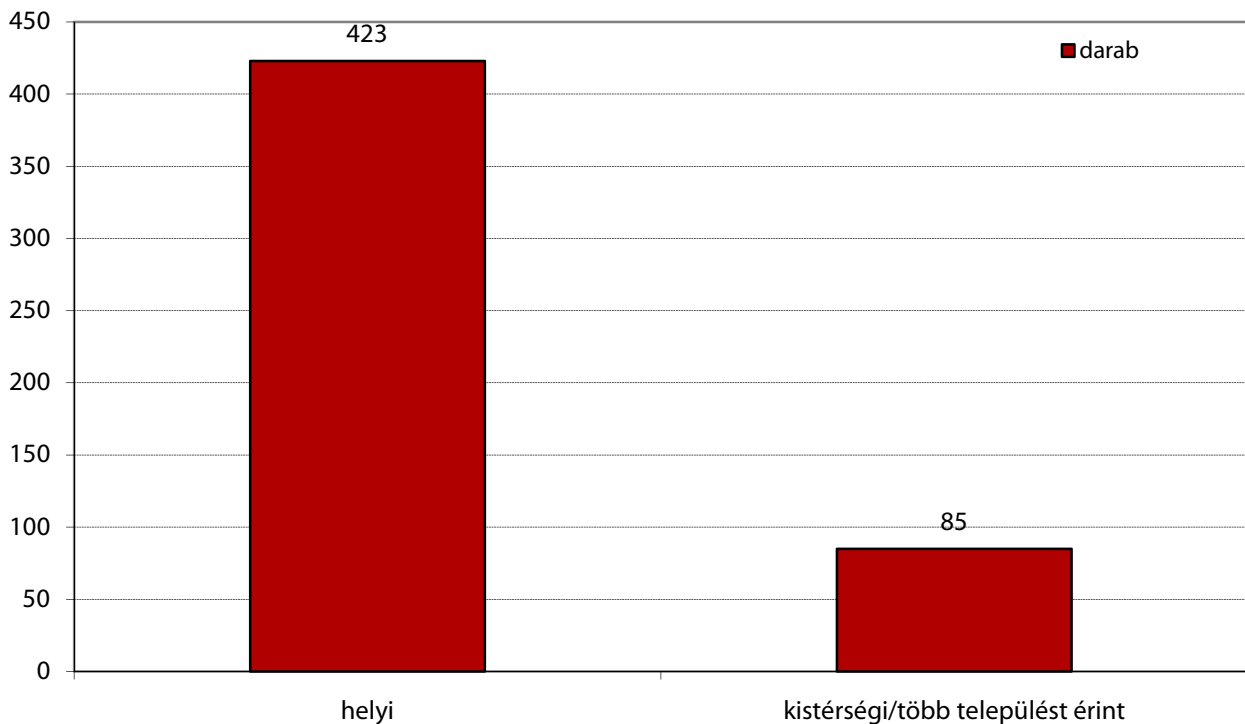
18. ábra: A szociális és gyermekjóléti tárgyú, nyertes pályázatok településszint szerinti eloszlása

A nyertes pályázatok zöme (63%) helyi szinten valósul meg, és 16%-uk von be valamilyen módon kistérségi szinten más szereplőket - akár társulási formában, akár úgy, hogy egy mikrotérség ellátását ígéri. A nyertes pályázók 21%-a ígér kistérségi vagy afölötti szintű összefogást illetve, ellátást.

Mielőtt a szociális pályázatok további elemzésébe fogunk, említsük meg, hogy ugyanezen dimenzió mentén a nyertes utólagos akadálymentesítési pályázatok a fejlesztés jellegéből adódóan másképp oszlanak meg: a pályázatok túlnyomó többsége (83%-a) helyi szinten valósul meg.

19. ábra: A nyertes akadálymentesítési pályázatok településszint szerinti eloszlása

6.2 Szolgáltatástípusok szerinti vizsgálat

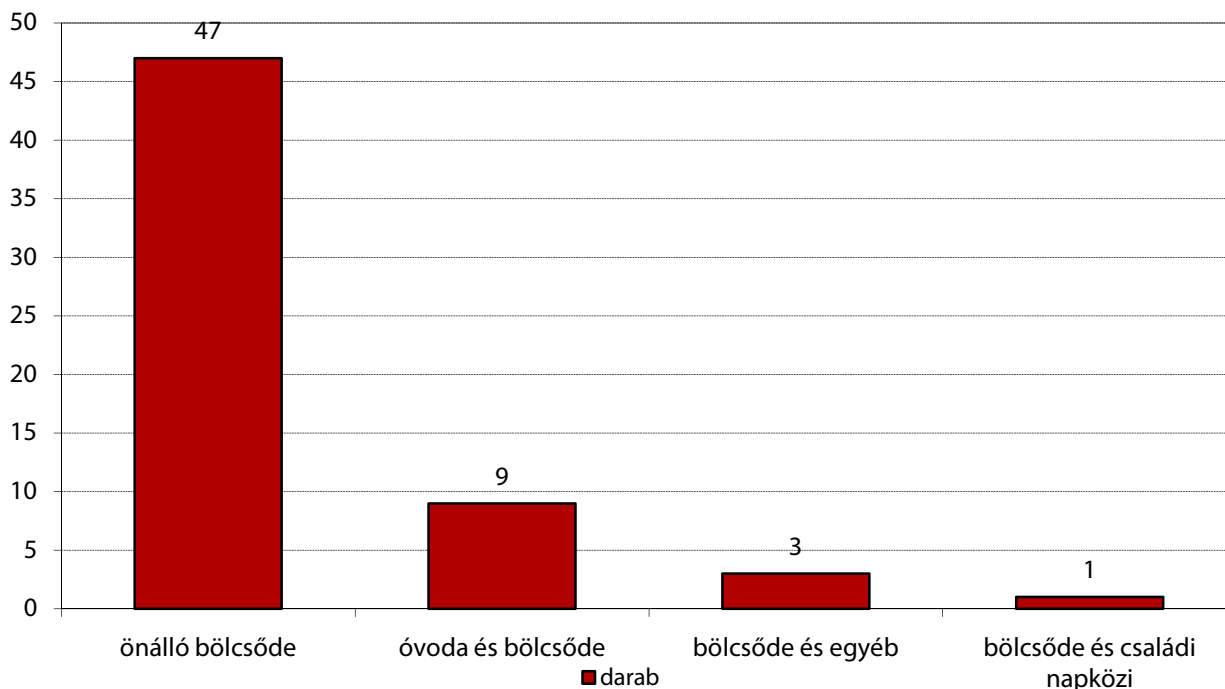
Vizsgálati kérdések:

6. Milyen formában történik a bölcsődei ellátások fejlesztése (önálló bölcsőde, bölcsőde-óvoda integráció, egyéb)?
7. Milyen új, plusz szolgáltatásokat (pl. játszóház, időszakos gyermekfelügyelet, sni-s gyermekek fogadása, egyéb) kívánnak megvalósítani a pályázat keretében?
8. Bővíti-e az önkormányzat az ellátási kötelezettségéhez tartozó feladatok körét?
9. Milyen gyermekjóléti alapellátás tárgykörébe tartozó infrastrukturális fejlesztések születnek a pályázat során?

Vizsgált sokaság: A fenti kérdések vizsgálatát már csak a szociális és gyermekjóléti pályázati kiírások 194 nyertesének körére korlátoztuk – ezen belül arra a 60 pályázatra, melyek kisgyermekek nappali ellátásának fejlesztésére irányulnak (lásd 6-7. kérdés). Az adatok természetéből adódó feldolgozási problémákat és megoldásukat a Függelékben található módszertani dokumentum taglalja (lásd Függelék A4).

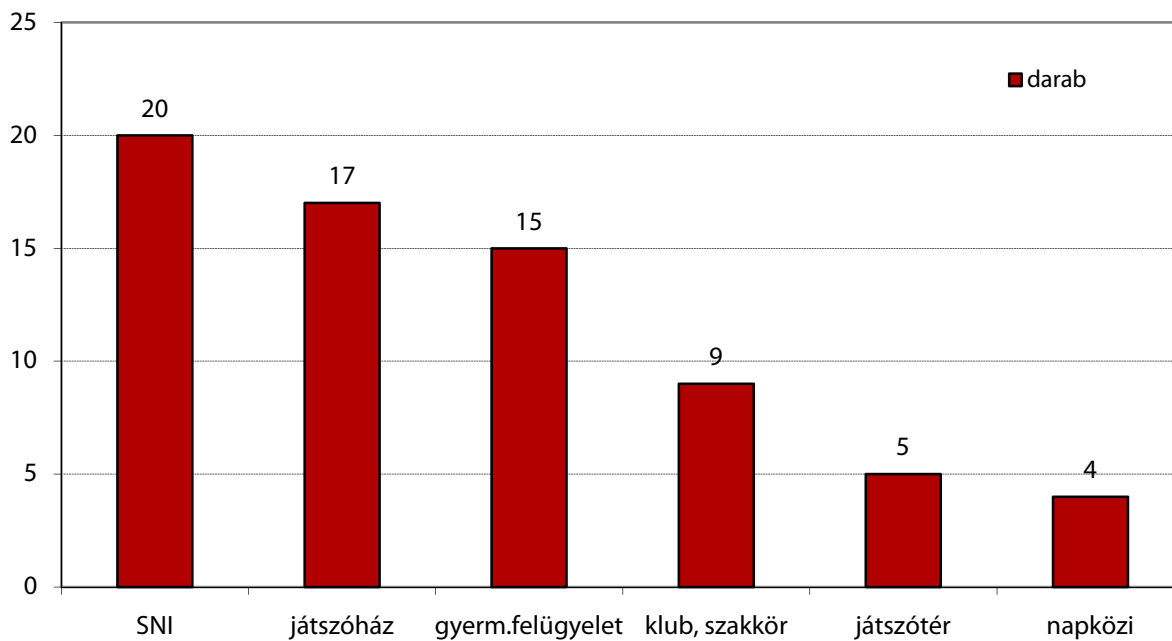
A szociális és gyermekjóléti ellátásokra irányuló kiírások 194 nyertes pályázója között 60 esetben vállalkozott nappali ellátások fejlesztésére. Közelebbről megvizsgálva ezeket a pályázatokat a következő kép rajzolódik ki:

20. ábra: Bölcsődefejlesztés intézményi formái a nyertes pályázatok körében

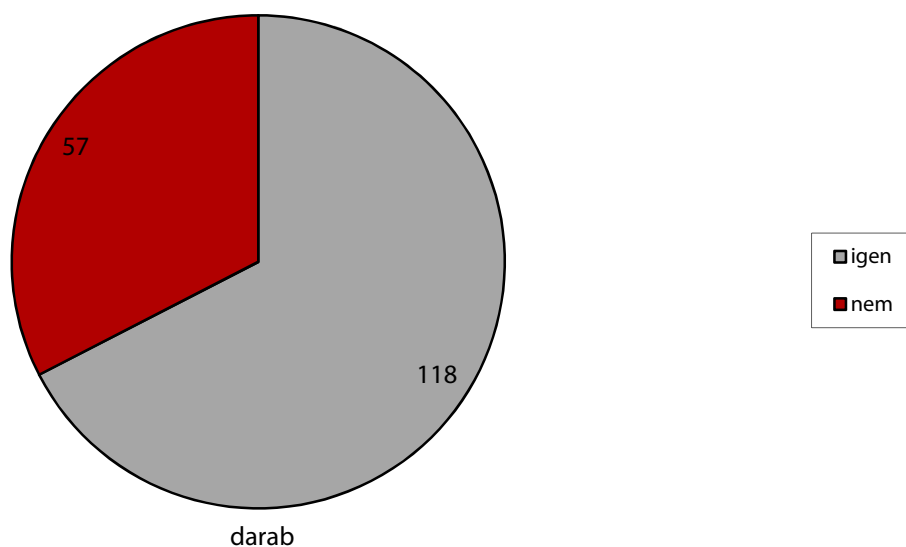
A 47 önálló bölcsődefejlesztés mellett 9 esetben óvodával egy épületben, egy esetben családi napközivel kiegészülve, míg három esetben egyéb szolgáltatóval (pl. családsegítő szolgáltatásokat nyújtó részleggel) együtt történik a fejlesztés.

21. ábra: Gyermekjóléti szolgáltatások bővítése a nyertes pályázók körében

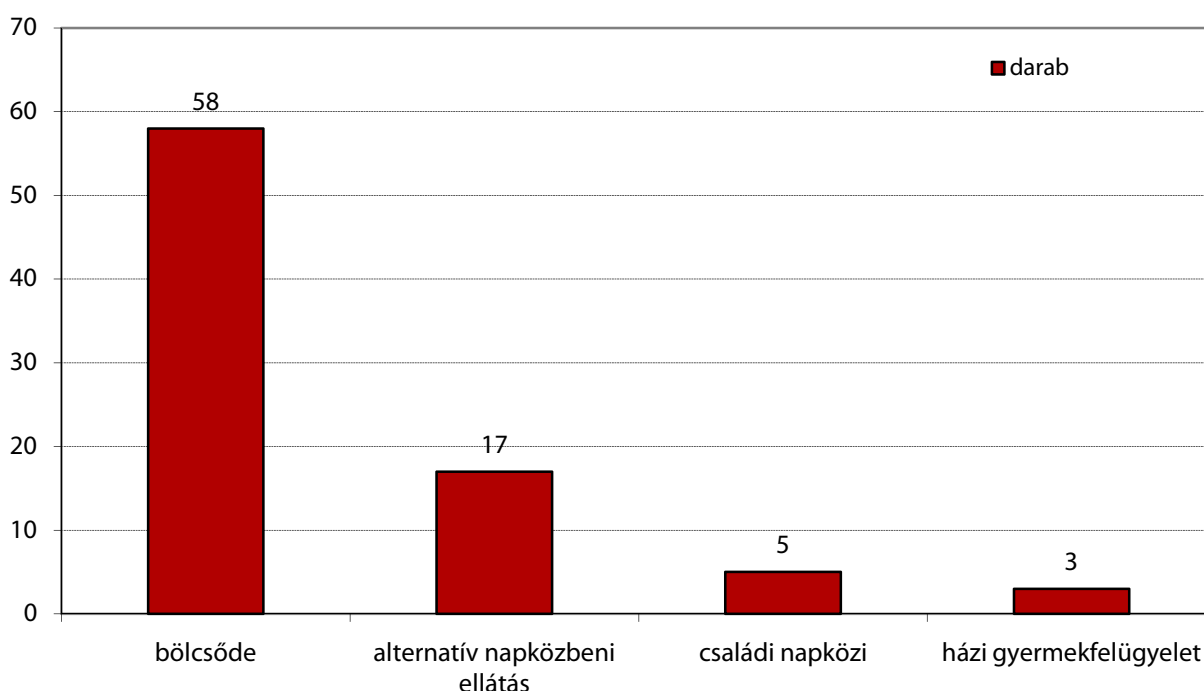
A hatvan bölcsődefejlesztéshez - esetenként átfedésekkel(!) - 20 esetben SNI gyermekek ellátása, 17 esetben játszóház, 15 esetben időszakos gyermekfelügyelet, 9 esetben (pl. baba-mama) klub, szakkör, 5 esetben játszótér, 4 esetben napközi létrehozása csatlakozik.

22. ábra: Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások körétbővítő önkormányzatok száma

Azon nyertes pályázók közül, ahol a pályázó önkormányzat vagy önkormányzatok csoportja (175) a pályázók kétharmada ígéri önkormányzati szolgáltatások (ható)körének bővítését. (A bővítés konkrét formáiról rendelkezésre álló információkat ld. alább.)

23. ábra: Gyermek napközbeni ellátásának infrastrukturális fejlesztésére irányuló nyertes projektek szolgáltatások közötti megoszlása

Ha figyelmünket azokra a pályázatokra fordítjuk, melyek kifejezetten gyermekek napközbeni ellátásával foglalkozó intézmények infrastrukturális fejlesztését célozzák, azt találjuk, hogy 58 bölcsődei infrastruktúrafejlesztés mellett 17 esetben alternatív napközbeni ellátásnak, ötben családi napközinek, háromban pedig házi gyermekfelügyeletnek igyekeznek a pályázatok segítségével javuló infrastrukturális feltételeket teremteni.

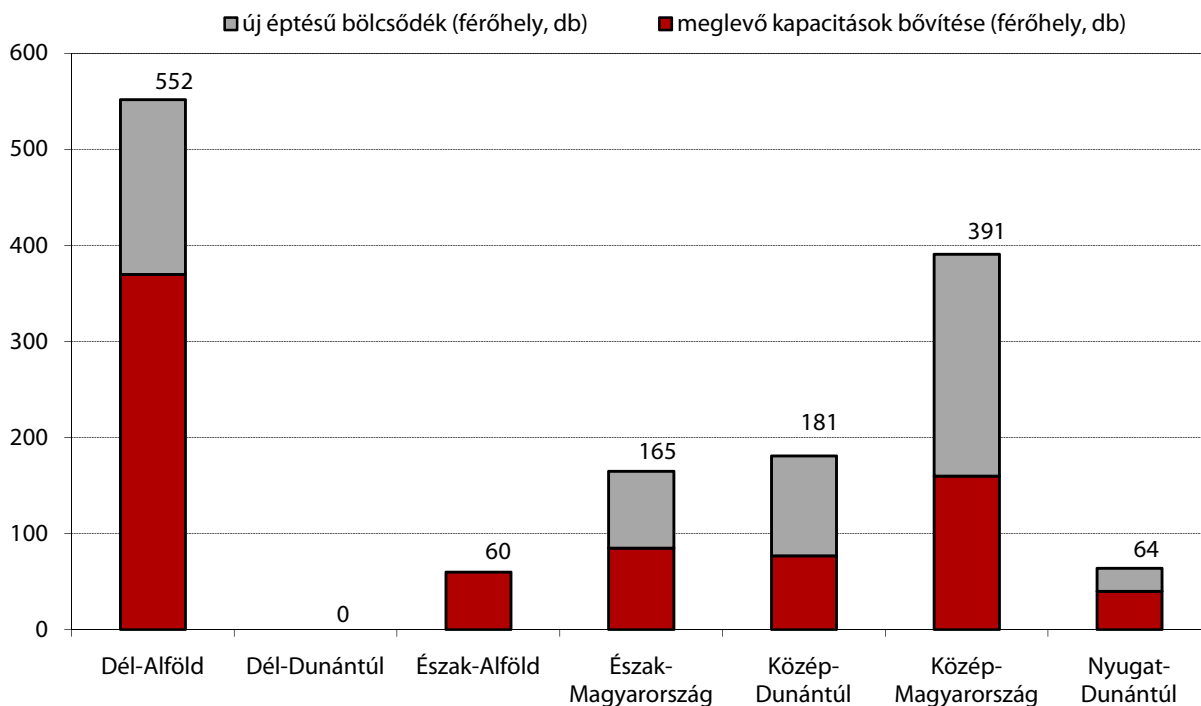
6.3 Férőhely-bővítés szerinti vizsgálat

Vizsgálati kérdések:

10. A fejlesztés férőhelyszám bővítésre irányul-e? Ha igen, milyen arányban?
11. Hogyan változnak a várólisták?

Vizsgált sokaság: A 10. kérdés vizsgálata a szociális és gyermekjóléti pályázati kiírások nyerteseinek körén belül is csak arra a 60 darab pályázatra korlátozódik, melyek a kisgyermek nappali ellátásának fejlesztésére irányulnak. A 10. kérdést a pályázati adatfájlok e tekintetben hiányos volta miatt e projekt keretében nem tudtuk vizsgálni. Javasoljuk, hogy egy kiegészítő, a kedvezményezettek körében végzett reprezentatív felmérés pótolja ezt.

24. ábra: Gyermekek napközbeni ellátásának infrastrukturális fejlesztésére irányuló nyertes pályázatok várható férőhelybővülése regionális bontásban

A nyertesek regionális eloszlását (lásd 7-7A. ábrák az 5.1.1. alfejezetben) követi a várható férőhely-bővülések földrajzi eloszlása is. Dél-Alföldön várható a legnagyobb mértékű bővülés 552 plusz férőhellyel, ezen belül is 370 plusz férőhely már meglévő intézményi kapacitások bővítésére épül (lásd színezett kiemelés az ábrán), 182 plusz férőhelyet pedig teljesen új intézmények kialakítása eredményez a tervek szerint. Dél-Dunántúl nulla értékét a bölcsődefejlesztésekre irányuló pályázati konstrukció hiánya magyarázza (lásd Függelék A3).

A fejlesztések nyomán változó várólisták vizsgálata (11. kérdés) meghaladja a jelentés kereteit. A rendelkezésünkre bocsátott pályázati adatok erre nem adnak megfelelő információt, ám erre érdemes lenne egy kvalitatív, közbenső értékelés keretében a kedvezményezettek körében végzett reprezentatív felmérés eredményeire támaszkodva kitérni (lásd erről a 7. fejezetet is).

6.4 Más ágazatokkal való kapcsolat szerinti vizsgálat

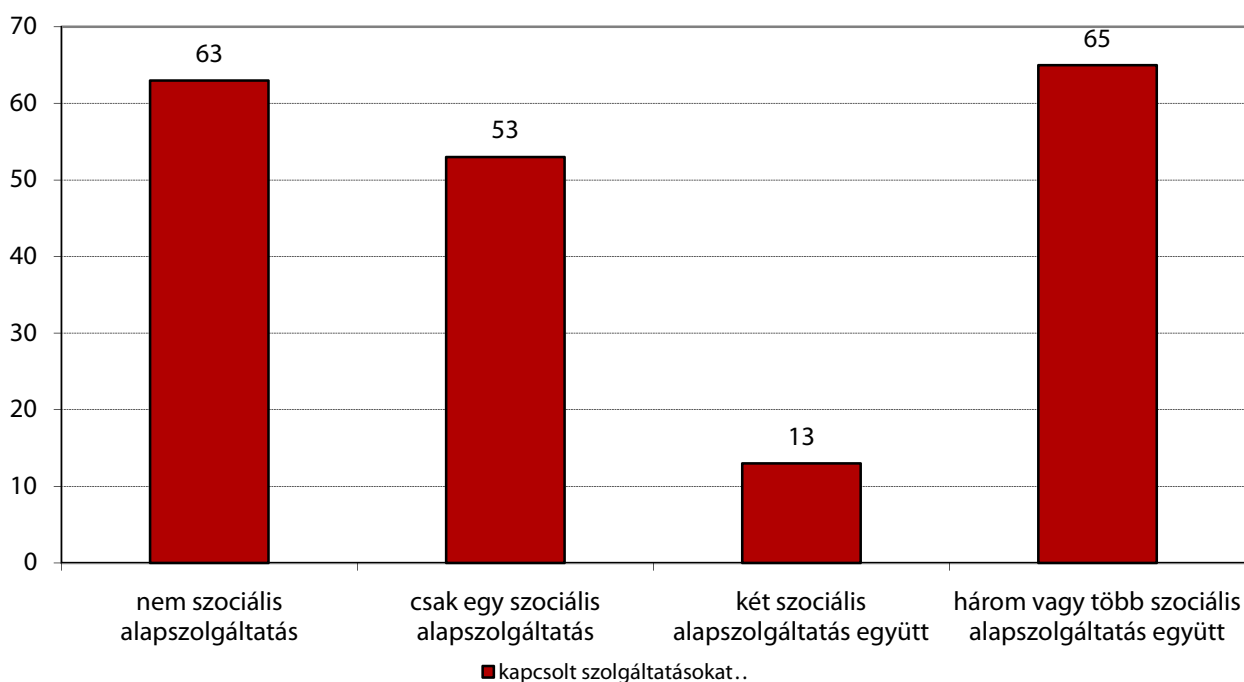
Vizsgálati kérdések:

12. Különböző szociális alapszolgáltatások, ill. gyermekjóléti ellátások között mennyi az együttműködés?
13. Kapcsolódik-e a fejlesztés más ágazatokhoz (egyéb jóléti közszolgáltatások: egészségügy, köz- v. felsőoktatás, szociális)?
14. Megjelenik-e az egyes ellátási formák közötti együttműködés (interszektorális együttműködés: nappali ellátások, átmeneti gondozás stb.) a pályázatokban?
15. Ha új, összevont intézményt hoz létre a forrásból, figyelembe veszi-e a pályázat az összevonás okozta nehézségeket az ellátásban? Ha igen, hogyan?

Vizsgált sokaság: A fenti kérdések vizsgálata szintén csak a szociális és gyermekjóléti pályázati kiírások 194 nyertesére terjed ki. A kérdés megválaszolása ezen belül is a kvantitatív és a kulcsszó-alapú keresés innovatív

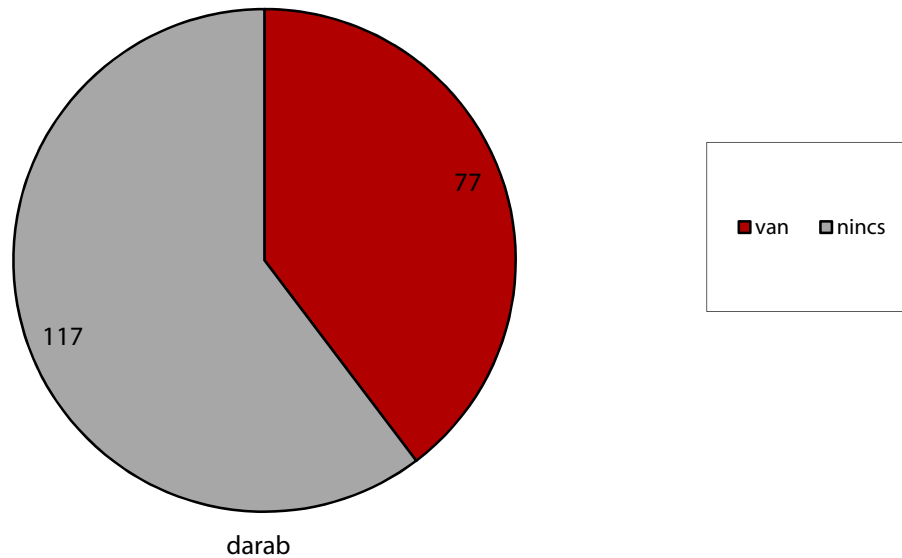
kombinációját igényelte. A követett eljárás részleteit ez esetben is a Függelékben csatolt módszertani dokumentum tartalmazza (lásd Függelék A4).

25. ábra: Szolgáltatók közötti együttműködések típusai és száma a szociális alapszolgáltatásokat fejlesztő, nyertes pályázók körében

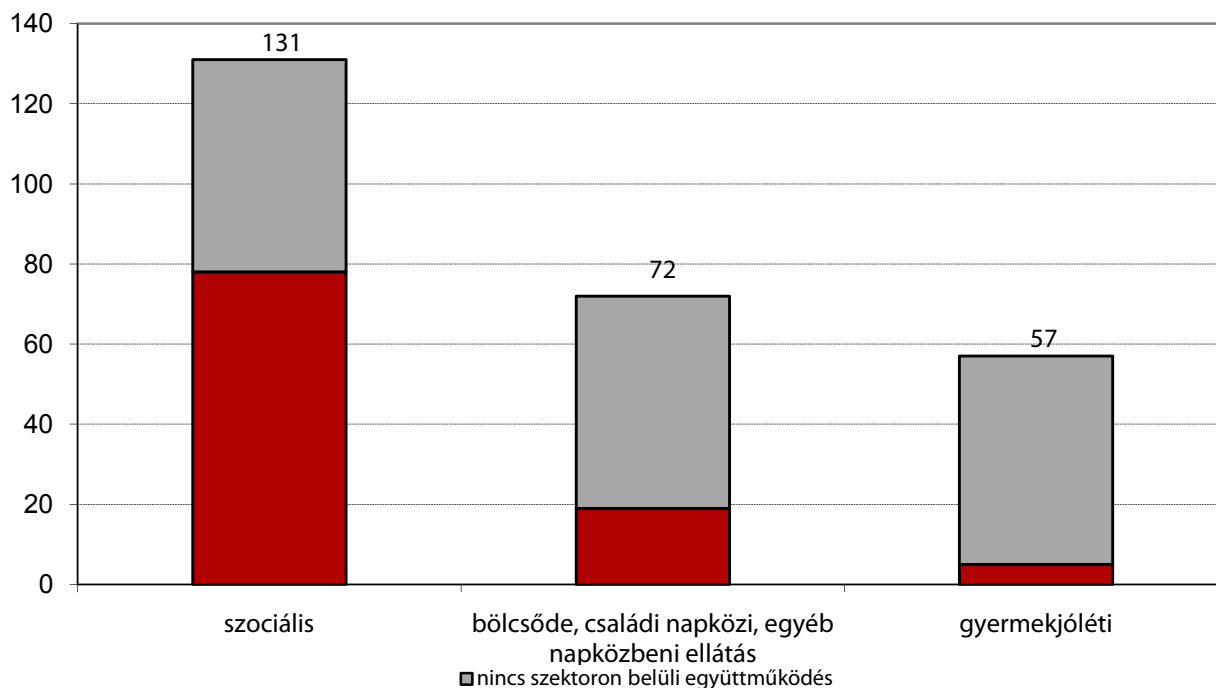
A szociális alapszolgáltatások (a következők: étkeztetés, házi jelzőrendszeres segítségnyújtás, utcai szociális munka, családsegítő szolgálat, közösségi ellátás, nappali ellátások, házi segítségnyújtás, támogató és tanyagondnoki szolgálat) közül a pályázók leggyakrabban a nappali ellátások, a családsegítő szolgálat, a házi segítségnyújtás és az étkeztetést nevezte meg pályázati céljai között. A 194 nyertes pályázó közül 13 tervezett két szociális alapszolgáltatást, 65 pedig három vagy több szociális alapszolgáltatást összekapcsolni a projektek kivitelezése során. A pályázók zöme (116) nem nyújt ilyen szinergiát.

26. ábra: Más ágazatokhoz tartozó fejlesztések száma a szociális alapszolgáltatásokat fejlesztő, nyertes pályázók körében

A nyertes pályázók közel 40%-a (77 pályázó) köti össze szociális alapszolgáltatásokra és gyermekjóléti ellátásokra irányuló fejlesztését más ágazatokhoz – úgy mint, oktatáshoz vagy egészségüghöz – kapcsolódó szolgáltatásokkal.

27. ábra: Szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat fejlesztő, nyertes pályázók körében előforduló intraszektorális együttműködések

A nyertes pályázók túlnyomó többsége (131) csak és kizárólag szociális alapszolgáltatások fejlesztésére koncentrál, viszont e pályázói kör több mint fele tervez ezen alapszolgáltatások körében együttműködést erősítő fejlesztést. (Erről részletesebben lásd a fentebbi 25. ábrán bemutatott két vagy több szociális alapszolgáltatást összekapcsoló eseteket.) 72 nyertes esetében beszélhetünk a napközbeni ellátások együttműködésének erősítéséről, és 57 esetben figyelhető meg kapcsolt gyermekjóléti ellátásra irányuló fejlesztési elképzelés.

Az együttműködések és a kapcsolt szolgáltatások tartalmi elemeinek elemzése, a megvalósítás nehézségeinek vizsgálata (15. kérdés) meghaladja a jelentés kereteit. A rendelkezésünkre bocsátott pályázati adatok e kérdésekben nem adnak megfelelő információt, ám erre érdemes lenne szintén egy kvalitatív, közbenső értékelés keretében kitérni.

6.5 Összegzés

A vizsgált pályázati kiírások 194 nyertese körében tett áttekintés alapján megállapítható, hogy a szakpolitikaalkotók azon törekvése, hogy a helyi szinten ellátandó szociális és gyermekjóléti ellátásokban érvényesüljön a méret- és választékgazdaságosság mostani nyertesek körében is megfigyelhető. A pályázók szép száma racionalizálja erőforrásait, azaz igazítja szolgáltatásait azok keresleti viszonyaihoz (vö. valamilyen módon kombinált bölcsődefejlesztések jelentős száma, kombinált szociális szolgáltatások számottevő aránya) és a

működtetési/fenntartási költségstruktúrához. Jelentős mind a helyi/térségi szinten együttműködő pályázók, mind az egyes szolgáltatásokat integráltan, egyszerre fejlesztők aránya.

7 KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Ez a jelentés egy igen szűk fókuszú leíró elemzés, amely önmagában nyilván nem vezethet kellően alátámasztott szakpolitikai következtetésekre. Csupán annyi várható tőle, hogy hozzájáruljon a jobb, tényalapú szakpolitikai (mind szociál-, mind fejlesztéspolitikai) döntés-előkészítéshez. Mindazonáltal munkánkra alapozva alább óvatosan megfogalmazunk néhány megfontolást, tapasztalatot, felvetést, javaslatot, további kutatási irányt.

Stratégiai szakpolitikai megfontolások: Ha a bölcsődei és csana szolgáltatások nyújtásának mai jogi és finanszírozási feltételei mellett az intézmények fenntartása sok helyütt, ahol megjelenésük társadalmilag hasznos volna, masszívan veszteséges, akkor ennek a problémának az orvoslása nem várható el önmagában az alapvetően kapacitásfejlesztést támogató pályázati rendszertől. Sőt, a pénzügyi fenntarthatóság követelménye kifejezetten az ellen szól, hogy ilyen fejlesztéseket támogasson az NFÜ. Amíg ezeket a jogi és finanszírozási kereteket nem változtatjuk meg, aligha várhatunk valódi áttörést és tömeges férőhely-növekedést ígérő pályázatoktól. (Erről bővebben lásd Budapest Intézet 2009).

Amit érdemes itt mindazonáltal megemlíteni, hogy a vizsgált kiírások nyomán várhatóan megjelenő 1413 plusz férőhely a jelenleg mintegy 25000 országosan elérhető férőhely (SZMM 2009) 5%-os bővülését jelenti. Ez egy meggyőző eredménye, azonban továbbra is elmarad a NCST 10%-os kormányzati stratégiai célkitűzésétől.

Pályázati konstrukciók eddigi végrehajtásának tapasztalatai / felvetések a jövőbeni finomításokra:

'Aki nem tanul a történelemből, arra van ítélve, hogy azt megismételje'. Mindenféleképpen nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a már meglévő és múltbeli tapasztalatok rendszeres összegzésére és értékelésére, a programértékelések nyilvánosságának biztosítására - különösen igaz ez a szakpolitikailag kiemelten fontos konstrukciókkal kapcsolatban (lásd bölcsőde-fejlesztések).

Fontos lenne, a korábbi programok és intézkedések (HEFOP, ROP) keretében megvalósult intézményi fejlesztések hatását megvizsgálni (lásd szülők munkaerő-piaci részvétele, női foglalkoztatás, fogyatékkal élők elhelyezkedési esélyeinek javulása, mobilitás erősödése). Ugyancsak fontos lenne vizsgálni a fejlesztések szociális hatásait: a megvalósult projektek kiknek, mely keresleti szegmensnek kedveznek? Úgy véljük, hogy az NFÜ az SzMM ösztönzésére fel tudná venni ezeket és a hasonló, a tárca szakpolitika-alkotási munkáját támogató értékelési kérdéseket az NFÜ értékelési tervébe.

E jelentést követő, a pályázati bírálati döntések meghatározó tényezőit is vizsgáló specifikus értékelés feladata lehetne a hasonló jövőbeli kiírások finomítási, jobb célzási lehetőségeinek az azonosítása is. Itt a következő irányok merülnek fel:

- a kedvezményezett kör felülvizsgálata a támogatási feltételek diverzifikálásával (pl. for-profit vállalkozások megcélzása a támogatási plafon csökkentésével – vö. GOP támogatási limitek),
- ESZA-forrású résztámogatás kedvezményezett körének kitágítása (pl. kora gyermekkori nappali

ellátásokhoz kapcsolódó HR- és szervezetfejlesztésekre),

- egyes régiók esetében a mostani, csak önkormányzati kötődésű (ti. ahol az önkormányzat a fenntartó, az ingatlan bérbeadója, stb.) csana helyett az összes csana bevonása egyenlő feltételekkel a kedvezményezett körbe (ma a nem-önkormányzati non-profit csanak az infrastruktúra-fejlesztéshez társuló eszközbeszerzéseikre alacsonyabb támogatási összeget (max. 1 millió Ft) számolhatnak fel, mint az önkormányzati kötődésű csanak (max. 1,5 millió Ft)).

Végrehajtásra/monitoringra vonatkozó javaslatok: Úgy tűnik, a pályázati folyamat során nincs megbízható monitoring adatbázis és átlátható felelőségekkel ápolat monitoring rendszer. Erről tanúskodnak a nyomkövetési táblák általunk megismert többféle változata, nagy adattisztítási szükséglet, az adatokhoz való hozzáférés nehézségei és a programindikátorok teljes körű nyomon követésének hiánya). Holott ez sem technológiai, sem intézményes szempontból nem kellene, hogy kihívás legyen:

- az adattitkosítási technikák ismertek, az adatvédelmi szabályok sok esetben nem relevánsak az érintett kiírások kedvezményezettjei körében (lásd közsféra intézményei), illetve
- a vonatkozó feladatok, munkamegosztás és felelőségek is világosan definiáltak (lásd az egyes ROP-ok monitoring fejezete).

Az észlelt problémák megítélésünk szerint legalább részben a „tulajdonosi/megbízói” kontrol hiányából, az átláthatóságot megkövetelő/kikényszerítő/ösztönző civil és szakmai kontrol formális, kevésbé hatékony vagy hatásos jellegéből fakadnak. Érdemes lenne ezeket a meglátásokat egy, az intézményi keretekre/végrehajtásra fókuszáló külön értékelés keretében pontosabban ellenőrizni.

Indikátorokra, adatgyűjtésre vonatkozó javaslatok: Ha a szakpolitikai cél a szülők, különösen a(z) alacsonyan képzett) nők foglalkoztatásának növelése, további, ehhez a célhoz rendelt finomabb indikátorok és intézményes mechanizmusok tehetnék pontosabbá ezt a célzást (lásd pl. a pályázati értékelési szempontok felülvizsgálata a leghátrányosabb helyzetű (lhh) térségek irányában kedvező pozitív diszkrimináció érvényesítésével). Fontos lenne a helyi szintű tényleges hozzáférés mérése / helyi hatások kiszűrése (foglalkoztatás, esélyegyenlőség).

Mint ahogy említettük, fentebb hasznos lenne a várólisták részletes vizsgálatának megalapozására is külön mutatószám-jelentést kérni a kedvezményezettektől.

Ugyanakkor elgondolkoztató, hogy míg az egyes operatív programokban nem jelenik meg szakpolitikai szintű indikátor és célérték a szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti ellátások fejlesztése terén tett előrehaladás eredményeinek és hatásainak mérésére, az egyes az akciótervek is csak részben és esetlegesen jelölnek meg kapcsolódó mutatószámokat és célértékeket. (Lásd Függelék A3 pályázati konstrukciókat bemutató részletes áttekintő táblázat).

A gyermekjóléti ellátásokat érintően csak néhány régió esetében jelenik meg konkrét mutatószám az intézkedések eredményének megítélésére, és azok is túlmutatnak a szorosán vett gyermekjóléti intézményrendszeren: csak vagy az óvodai nevelésben részesülő gyermekek arányának növekedésére (Dél-Alföld, Észak-Alföld, Nyugat-Dunántúl), vagy az óvodai nevelésben részesülő gyermekek számának növekedésére irányulnak (Észak-Magyarország). Dél-Dunántúl, Közép-Magyarország nem nevezett meg semmilyen releváns indikátort.

A szociális területen három régió kivételével (Észak-Alföld, Közép-Magyarország, Nyugat-Dunántúl) a szociális ellátással elért lakosság számának növekedését jelölték meg a tervezők, és csak néhány esetben azonosítottak számszerűsített mutatókat (Dél-Alföld, Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Közép-Dunántúl). Közép-Magyarország ugyanakkor az egyetlen régió azonban, mely a regionális foglalkoztatási ráta emelkedésében méri a humán fejlesztések eredményességét (lásd regionális foglalkoztatási ráta 65%-ra való növekedése 2015-re).

Az akadálymentesítést tekintve egyáltalán nem találunk specifikus indikátorokat és célértéket egyetlen régióban sem.

További kutatási/értékelési lehetőségek, feladatok, irányok: A bölcsődei ellátás piacán kialakuló egyensúlytalanságnak az egyik leghasznosabb és legérzékenyebb mutatója az *intézményi várólisták* alakulása és a várólistákon szereplő családok szocio-ökonómiai szempontú elemzése. Ezek feltérképezése azonban további, nem pusztán adminisztratív-pályázati mintavételt és azon alapuló elemzést igényel.

Üdvözlendő, hogy a pályázók jelentős hányada tervez integrált/kapcsolt szolgáltatást fejleszteni (lásd 6.2 alfejezet ábrái és tényadatai). Ebben a fázisban nehéz megmondani azonban, hogy ez mennyire a valós szinergiák és mennyire a minél több értékelés során kapott pont levadászásának igénye motiválja. Érdemes lenne a kedvezményezett projekteket kivitelezésüket követően egy utólagos (*ex post*) hatásvizsgálat keretében újból górcső alá venni.

Ugyancsak izgalmas lenne a pályázók (és a bírálók) választásainak és viselkedési mintáinak megértése szempontjából a nem nyertes pályázók körére is kiterjeszteni egy értékelést. Ezek vizsgálata révén választ kaphatunk többek közt a következő kérdésekre:

- Mi magyarázza a formai követelményeknek való nem megfelelés arányát (például az akadálymentesítés esetében a szociális pályázatoknál relatíve magasabb „bukási arányt“)?
- Magyarazzák-e a nyeres esélyét az önkormányzat gazdagságának valamely indikátora, mely az önrész-finanszírozási képességgel korrelált?
- Van-e és milyen tartalmi különbség a nyertes és a nem nyertes pályázók fejlesztési tervei között? Mekkora változást lehetne elérni a bírálati szempontok, súlyok változtatása révén?
- Milyen fejlesztési lehetőségek rejlenek a nem nyertes (bármely okból elutasított) pályázók körében? Milyen további férőhelybővülést remélhetünk a kiírás megismétlésétől?

8 HIVATKOZÁSOK

- Blaskó Zsuzsanna (2005). Dolgozzanak-e a nők? A magyar lakosság nemi szerepekkel kapcsolatos véleményének változásai, 1988, 1994, 2002 15, Demográfia 48. évfolyam 2-3. szám, 159-186.o.
- Budapest Intézet (2009). Az 1-3 éves gyermekek nappali ellátásának bővítése: Költségvetési ráfordítás és várható társadalmi hatások. Budapest, mimeo
- Csanainfo (2009). Családi Napközik Országos Egyesületének honlapja, <http://www.csana-info.hu/>
- Grosch Mária és Márai Rabi Edina (2008): A gyermekellátó rendszer és korlátai, alternatív gyermekellátási szolgáltatások. Fehér Kereszt Egyesület.
- Hablicsek László (2008): Népeségünk következő évtizedei – Különös tekintettel területi különbségeire. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. Műhelytanulmány.
- Horváth Gyula (2005). Decentralization, regionalism and the modernization of the regional economy in Hungary: A European Comparison, In: Barta Györgyi, G. Fekete, Éva, Kukorelli Szörényiné Irén, és Timár Judit (szerk): Hungarian Spaces and Places: Patterns of Transition. Pécs, Centre for Regional Studies, HAS. 2005: 50–63. o.
- Katonáné Pehr Erika (2008): A gyermekvédelem és gyámügyi igazgatás aktuális kérdései, előadás, Eger, 2008.
- Korintus Marta (2008). Early Childhood Education and Care in Hungary: Challenges and Recent Developments. International Journal of Child Care and Education Policy. 2008, Vol. 2, No.2, 43-52.
- KSH (2007). Társadalmi jellemzők és ellátórendszerek 2006. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest
- KSH (2008). Társadalmi jellemzők és ellátórendszerek 2007, Központi Statisztikai Hivatal, Budapest
- Megakom (2008). HEFOP Időközi Értékelés 2007. Budapest. http://www.nfu.hu/hefop_ertekelesek
- MTA (2007). Az esélyegyenlőség mint horizontális elv érvényesülése a regionális fejlesztés operatív programban. Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézet Békéscsabai Osztály, Békéscsaba, 2007. szeptember. <http://www.nfu.hu/content/2353>
- NCST (2004). Nemzeti Cselekvési Terv a Társadalmi Összetartozásért. Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Budapest. <http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=1385>
- NCST Beszámoló (2007). Beszámoló a 2004-2006 közötti időszakra vonatkozó Társadalmi összetartozásról szóló nemzeti cselekvési terv intézkedéseinek megvalósulásáról. Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Budapest. <http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=1385>
- OECD (2008): Reformok a stabilitás és a fenntartható növekedés érdekében / Magyarország az OECD szemszögéből. OECD. Párizs, 2008.
- Scharle Ágota (2005): A fogyatékos emberek foglalkoztatási esélyeinek növelése, megjelent: Köllő J. szerk) A magyar foglalkoztatáspolitikát átfogó értékelése az Európai Foglalkoztatási Stratégia kontextusában, az elmúlt öt évtapasztalatai alapján, MTA-KTI, Budapest, 2005.
- Szonda Ipsos (2008) Anyák a munkaerőpiacon, Kézirat, 2008. június
- SZMM (2006). [Új Országos Fogyatékosügyi Program](#). Budapest, 2006.
- SZMM (2009). Tájékoztató a bölcsődei férőhelyek alakulásáról. <http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=13894&articleID=41059&ctag=articlelist&iid=1>

A FÜGGELÉK: HÁTTÉRANYAGOK

A.1 Stratégiai és szakmai dokumentumok listája

[Új Magyarország Fejlesztési Terv 2007-2013](#)

[Dél-Alföldi Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Dél-Dunántúli Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Észak-Alföldi Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Észak-Magyarországi Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Közép-Dunántúli Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Közép-Magyarországi Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Nyugat-Dunántúli Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Nyugat-Dunántúli Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja, SZMI-MBE (2008),
<http://www.szmi.hu/images/dok/Ggyermekvedelmi/bolcsalapprogram.pdf>

Bölcsőde-óvoda közös intézményként történő működtetése, SZMI (2009),
<http://www.szmi.hu/images/dok/gyermekpot/bolcsode.pdf>

A családi napközi működésének követelményei - Módszertani útmutató, SZMM-SZMI (2008),
<http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=889>

A bölcsődék működési engedélyének szakmai követelményei, Országos Család- és Gyermekvédelmi Intézet (1998), www.proexcellencia.hu/Bolcsodek%20szakmai%20kovetelmenyei.doc

Az elemzett *szociális* pályázatok kiírásainak internetes elérhetőségei: <http://www.nfu.hu/content/1181> és a pályázatok pontos megnevezéseinek listája:

- DAOP-2008-4.1.3.A.B - Szociális alapszolgáltatások, gyermekjóléti alapellátások és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése
- DAOP-2008-4.1.3.C.D - Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások komplex-, valamint bölcsődék önálló fejlesztése
- DDOP-2008-3.1.3/A - Integrált mikrotérségi alapfokú egészségügyi és szociális szolgáltató központok fejlesztése
- ÉAOP-2008-4.1.3.A - Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztésének támogatására
- ÉAOP-2008-4.1.3.B.C - Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások komplex-, valamint bölcsődék önálló fejlesztésének támogatására
- ÉMOP-2008-4.2.1.A - Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális

fejlesztése

- ÉMOP-2008-4.2.1.B.C - Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások komplex-, valamint bölcsődék önálló fejlesztése
- KDOP-2008-5.2.2.A - Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztésének támogatására
- KDOP-2008-5.2.2.B.C - Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztésének támogatására
- KMOP-2008-4.5.1 - Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztésének támogatására
- KMOP-2008-4.5.2 - Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások komplex-, valamint bölcsődék önálló fejlesztésének támogatására
- NYDOP-2008-5.1.1 - Szociális infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése

Az elemzett *akadálymentesítési* pályázatok kiírásainak listája és internetes elérhetőségei:

- DAOP-2007-4.3.1- akadálymentesítés, <http://www.nfu.hu/doc/254>
- DDOP-2007-3.1.1 - közzolgálati intézmények akadálymentesítése, <http://www.nfu.hu/doc/255>
- ÉAOP-2007-4.1.5. - Akadálymentesítés támogatására (Egyenlő esélyű hozzáférés a közzolgálatásokhoz), <http://www.nfu.hu/doc/262>
- ÉMOP-2007-4.2.2. - utólagos akadálymentesítés az önkormányzati feladatokat ellátó intézményekben támogatására (Egyenlő esélyű hozzáférés a közzolgálatásokhoz), <http://www.nfu.hu/doc/264>
- KDOP-2007-5.3.2 - utólagos akadálymentesítés támogatására (Egyenlő esélyű hozzáférés a közzolgálatásokhoz), <http://www.nfu.hu/doc/267>
- KMOP-2007-4.5.3 - önkormányzatok illetőleg önkormányzati feladatellátást biztosító egyes közzolgálatások akadálymentesítése, <http://www.nfu.hu/doc/281>
- NYDOP-2007-5.1.1 - „önkormányzati felelősségi körbe tartozó intézmények utólagos akadálymentesítése”, <http://www.nfu.hu/doc/284>

A.2 Vonatkozó jogszabályok listája

- 137/1996. (VIII. 28.) Kormányrendelet az óvodai nevelés alapprogramjának kiadásáról
- 23/1997.(VI.4.) MKM rendelet a Fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a fogyatékos tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve kiadásáról
- 149/1997. (IX.10.) Korm. rend - a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
- 133/1997. (VII. 29.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról - a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról
- 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról - a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról
1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (továbbiakban Gyvt.) - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól – gyermekellátások igénybevétele esetén érvényes szabályozás a gyermekgondozási díjról (gyed)
1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról
- 15/1998 (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 18/1998.(VI.3.) NM rendelet a fertőző betegségek és járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről
- 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről
- 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról
- 188/1999. (XII. 16.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény és a falugondnoki szolgálat működésének engedélyezéséről, továbbá a szociális vállalkozás engedélyezéséről - a nem állami szervek normatíva igénylésével és elszámolásával kapcsolatos szabályozás (lásd normatíva igénylése és igazolás kérése – melléklet)
- 80/1999. (XII. 28.) GM-EüM-FVM együttes rendelet a vendéglátás és közétkeztetés keretében történő élelmiszer-előállítás és -forgalmazás feltételeiről - a fagyalt előállítására, valamint a fagyalt és a jégkrém vendéglátói és közétkeztetési forgalmazására vonatkozó előírások
- 1/2000.(I.7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésének feltételeiről
- 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozói engedélyről – a családi napközi működési engedélyre vonatkozó szabályozás
- 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet a játszótéri eszközök biztonságosságáról
- 29/2003. (V. 20.) ESZCSM rendelet a helyettes szülők, a nevelőszülők, a családi napközit működtetők képzésének szakmai és vizsgakövetelményeiről - családi napközi felkészítő tanfolyamon való kötelező résztvételtől
- 10/2003. (III. 27.) ESZCSM rendelet az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékről – az évente megjelenő pályázaton a gyermekek napközbeni ellátása területére a családi napköziben tevékenykedők is jelentkezhetnek szakértőnek.
- 226/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet - a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények ágazati azonosítójáról és országos nyilvántartásáról
- 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről - egy adott településhez tartozó illetékes szociális és gyámhivatali feladatokról (jegyző – működési engedélyeztetés)

2007. évi XXIII. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény módosításáról

67/2007.(VII.10.) GM-EüM-FVM-SZMM együttes rendelete tartalmazza korcsoportos bontásban a napi tápanyag- és energia-beviteli ajánlásokat

Egyéb, kapcsolódó jogszabályok:

1990. évi törvény az egyéni vállalkozásról

1991. évi LXIV. törvény a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989.november 20-án kelt egyezmény kihirdetéséről

1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

1993. évi LXXIX. törvény (és módosításai) a közoktatásról

1997. évi CLVI. törvény a közhasznú szervezetekről

2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről

2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról - 4. § a nonprofit gazdasági társaságok szabályozása

2008. évi CII. törvény a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről (30. § - normatíva igénybe vételével kapcsolatos előírások)

A.3 Pályázati statisztikák összefoglaló táblázatai

Pályázati konstrukció	Kedvezményezett	Célcsoport	Támogatott tevékenység	Ónálló bölcsőde-fejlesztés	Támogatás mértéke (%)	Allokált forrás (millió Ft)	Célok Indikátorok
DAOP-2008-4.1.3.A.	Helyi önkormányzatok	<p>Új családi napközök (ezek hálózata)</p> <p>Szociális alapszolgáltatást, gyermekjóléti alapellátást nyújtó intézmények (kiv. bölcsőde)</p>	Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés),	<p>Nincs</p>	<p>max. 90%</p> <p>max.95 %*</p>	<p>1392,07 (A)</p> <p>1237,4 (B)</p>	<p>Gyermekjóléti alapelátások elérhetővé tétele a szolgáltatáshiányos településeken élők számára, családi napközök fejlesztése</p> <p>stratégiai indikátorok: - szociális ellátással elért lakosság számának növekedése: 63.679 fő (bázis) 67 499 fő (2010) 72.594 fő (2015)</p>
	Önkormányzati társulások		Ingyanvásárlás				
DAOP-2008-4.1.3.C.D	Non profit szervezetek (2007. január 1. előtt létrejött: egyesület, egyház, alapítvány, közhasznú társaság /non-profit gazdasági társaság)	<p>Új családi napközök (ezek hálózata - D)</p> <p>Bölcsőde, integrált bölcsőde (C)</p>	Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés),	<p>Van</p> <p>Intézmény-fejlesztés és kapacitásbővítés</p> <p>Megjegyzés: csak kapacitásbővítést eredményező fejlesztés támogatható.</p>	<p>max. 90%</p> <p>max. 95 %*</p>	<p>2165,5 (C)</p> <p>1392,07 (D)</p>	<p>nyodai nevelésben részesülő gyermekek arányának növekedése: bázis nominális értéke nem ismert(!) 103% (2010) 104% (2015)</p> <p>lásd előző sor</p>
	Szociális szövetkezet		Ingyanvásárlás				

<p>Non profit szervezetek (2007. január 1. előtt létrejött: egyesület, alapítvány, közhasznú társaság /non-profit gazdasági társaság</p> <p>Szociális szövetkezet</p>	<p>Új bölcsőde létesítése</p> <p>Új(!) családi napközi létesítése (max. 3,5 millió Ft)</p> <p>R-fejlesztés/ szervenfejlesztés (ESZ - max. értékhatár 1,5 millió Ft.)</p>						
<p>Helyi önkormányzatok</p> <p>Önkormányzati társulások</p> <p>Többcélú kistérségi társulás</p> <p>Intézményfenntartói társulás esetén a társulási megállapodásban rögzített gesztor önkormányzat</p> <p>Non profit szervezetek (2007. január 1. előtt létrejött: egyesület, alapítvány, közhasznú társaság /non-profit gazdasági társaság</p> <p>Szociális szövetkezet</p>	<p>Saját tulajdonú infrastruktúra-fejlesztése (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés),</p> <p>Ingatlanvásárlás /új épület</p> <p>szközbeszerzés (fentiekhez kötött)</p>	<p>Nincs</p> <p>max. 90%</p> <p>max. 95 %*</p> <p>1400</p>	<p>Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés területi kiegyenlítése, „szolgáltatói szerep” megerősítése és a szolgáltatások minőségének javítása</p> <p>stratégiai indikátor: - szociális ellátással elért lakosság számának növekedése: 970.000 fő (bázis) 960.000 fő (2010) 950.000 fő (2015)</p>				
<p>Helyi önkormányzatok</p> <p>Önkormányzati társulások</p> <p>Többcélú kistérségi társulás</p> <p>Intézményfenntartói társulás esetén a társulási megállapodásban rögzített gesztor önkormányzat</p> <p>Non profit szervezetek (2007. január 1. előtt létrejött: egyesület, alapítvány, közhasznú társaság /non-profit gazdasági társaság</p> <p>Szociális szövetkezet</p>	<p>Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés)</p> <p>Ingatlanvásárlás</p> <p>szközbeszerzés (fentiekhez kötött)</p> <p>2 új csana létesítése 7 millió Ft támogatásonként (Önkormányzatok és társulásaik esetében)</p> <p>7 új csana létesítése 7 millió Ft támogatásonként (Non profit</p>	<p>Nincs</p> <p>max. 90%</p> <p>max. 95 %*</p> <p>400</p>	<p>Gyermekjóléti alappellátások elérhetőségének a szolgáltatáshiányos településeken élők számára, családi napköziki fejlesztése</p> <p>A napközbeni gyermekellátás férőhelyeinek bővítése az egyszemélyes gyermekjóléti szolgálatok csökkentése érdekében (kifejezetten a 10000 főnél kisebb lélekszámú településeken)</p> <p>stratégiai indikátor:</p>				

	Szociális szövetkezet		szervezetek és szoc. szövetkezetek esetében)						<p>nyvodi nevelésben részesülő gyermekek arányának növekedése:</p> <p>88,3% (bázis)</p> <p>89% (2010)</p> <p>91,8% (2015)</p> <p>- szociális ellátással elért lakosság számának növekedése:</p> <p>nincs mutatószám</p>
<p><u>ÉAOP-2008-</u></p> <p><u>4.1.3.B.C</u></p>	<p>Bölcsődék (B)</p> <p>Óvodához integrált bölcsőde</p> <p>Szociális alapszolgáltatásokat és gyermekjóléti alapellátásokat nyújtók (kivéve bölcsőde) - C)</p>	<p>Szolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés – komplex és vagy kistérségi fejlesztés (min. 3 szolgáltatás)</p> <p>Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés)</p> <p>Ingatlanvásárlás (ehhez eszköz-beszerzés)</p> <p>Eszköz-beszerzés (csak infrastruktúra fejlesztéssel együtt)</p> <p>Új bölcsőde épület</p>	<p>Szolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés – komplex és vagy kistérségi fejlesztés (min. 3 szolgáltatás)</p> <p>Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés)</p> <p>Ingatlanvásárlás (ehhez eszköz-beszerzés)</p> <p>Eszköz-beszerzés (csak infrastruktúra fejlesztéssel együtt)</p> <p>Új bölcsőde épület</p>	<p>Van</p> <p>Intézmény-fejlesztés és kapacitásbővítés</p> <p>Megjegyzés: csak kapacitásbővítést eredményező fejlesztés támogatható.</p>	<p>max. 90%</p> <p>max. 95 %*</p>	<p>300 (B)</p> <p>700 (C)</p>	<p>lásd előző sor</p>	<p>nyvodi nevelésben részesülő gyermekek arányának növekedése:</p> <p>88,3% (bázis)</p> <p>89% (2010)</p> <p>91,8% (2015)</p> <p>- szociális ellátással elért lakosság számának növekedése:</p> <p>nincs mutatószám</p>	
<p><u>ÉMOP-2008-</u></p> <p><u>4.2.1.A</u></p>	<p>Családi napközik</p> <p>Szociális alapszolgáltatásokat és gyermekjóléti alapellátásokat nyújtók (kivéve bölcsőde)</p>	<p>Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés),</p> <p>Ingatlanvásárlás</p> <p>szközbeszerzés (fentiekhez kötött)</p> <p>2 új csana létesítése 7 millió Ft támogatásonként (Önkormányzatok és társulásaik esetében)</p>	<p>Infrastruktúra-fejlesztés (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés),</p> <p>Ingatlanvásárlás</p> <p>szközbeszerzés (fentiekhez kötött)</p> <p>2 új csana létesítése 7 millió Ft támogatásonként (Önkormányzatok és társulásaik esetében)</p>	<p>Nincs</p>	<p>max. 90%</p> <p>max. 95 % *</p>	<p>300</p>	<p>Gyermekjóléti alapellátások elérhetővé tétele a szolgáltatáshiányos településeken élők számára, családi napközik fejlesztése</p> <p>stratégiai indikátor:</p> <p>nyvodi nevelésben részesülő gyermekek számának növekedése</p> <p>43 005 fő (bázis)</p> <p>44 000 főre (2010)</p>		

			<p>támogatásonként (Önkormányzatok és társulásaik esetében)</p> <p>7 új csana létesítése 7 millió Ft támogatásonként (Non profit szervezetek és szoc. szervezetek esetében)</p>				<p>63,3% (2005) 64% (2010) 65% (2015)</p>	<p>fejlesztett szociális szolgáltatásokat igénybe vevő lakosság számának növekedése: <i>nincs mutatószám megadva</i></p>
<p>MOP-2008-4.5</p>	<p>Bölcsődék (A) Óvodához integrált bölcsőde</p> <p>Szociális alapszolgáltatásokat és gyermekjóléti alapszolgáltatásokat nyújtók (kivéve bölcsőde - B) – pl. (új) családi napközik</p>	<p>Alapszolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés – komplex és vagy kistérségi fejlesztés (min. 3 szolgáltatás)</p> <p>Új csana létesítése (önk-i tulajdonhoz kötött projekt esetében max. 3,5 millió Ft támogatás, csak eszközbeszerzés esetében max. 1 mill Ft támogatás) (nem önk-i kötődésű csana esetében max. 1 mill Ft támogatás eszközbeszerzésre)</p> <p>R-fejlesztés/ szervezetfejlesztés (ESZ - max. értékhatar 1,5 millió Ft. – kiv. bölcsőde)</p> <p>Bölcsődék infrastruktúra-fejlesztése (épületbővítés/átalakítás, állapotjavítás, akadálymentesítés)</p> <p>Ingatlanvásárlás (ehhez eszköz-beszerzés)</p> <p>Eszköz-beszerzés (csak infrastruktúrával együtt)</p> <p>Új bölcsőde épület</p>	<p>Van</p> <p>Intézmény-fejlesztés és kapacitásbővítés</p> <p>Megjegyzés: csak kapacitásbővítést eredményező fejlesztés támogatható.</p>	<p>max. 90%</p> <p>max. 50% (szoc.szövetkezetek Pest megyében)</p> <p>max. 45% (szoc.szövetkezetek Budapesten)</p>	<p>899 (A)</p> <p>1144 (B)</p>	<p>lásd előző sor</p>		<p>Szociális és gyermekjóléti szolgáltatások terén megvalósuló, innovatív megoldásokat hozó alapszolgáltatások elérhetővé tétele</p>
<p>NYDOP-2008-5.1.1</p>	<p>Szociális alapszolgáltatásokat nyújtók (kivéve bölcsőde és csana - A)</p>		<p>Van</p> <p>Intézmény-fejlesztés és</p>	<p>max. 90%</p> <p>max. 50 % (szoc.szövet-</p>	<p>600 (A)</p> <p>250 (B)</p>			

	<p>Alapközbemelési ellátást végző intézménye (bölcsőde, újjáélesztés –B)</p>	<p>szükségbeszerzés (fentiekhez kötött)</p>	<p>kapacitásbővítés Megjegyzés: csak kapacitásbővítést eredményező fejlesztés támogatható.</p>	kezelet)	<p>Humán közszolgáltatások elérhetőségének biztosítása, szolgáltatási minőség javítása</p> <p>stratégiai indikátor: - óvodai nevelésben részesülő gyermekek számára a növekedése</p> <p>91% (2007) 92% (2010) 93,7 % (2015)</p> <p>- szociális ellátással elért lakosság számának növekedése: nincs mutatószám</p>
		<p>HR-fejlesztés, szervezetfejlesztés (ESZA értéktartó max. 10% /projekt költségvetés, de max. 1 millió Ft. – kiv. bölcsőde és csana)</p> <p>2 új csana létesítése 7 millió Ft támogatásonként (Önkormányzatok és társulások esetében)</p> <p>7 új csana létesítése 7 millió Ft támogatásonként (Non profit szervezetek és szociális szervezetek esetében)</p>			

Forrás: 2007-2008. évi akciótervek és pályázati kiírások

Magyarország: *311/2007. (XI.17.) Kormányrendelet alapján meghatározott leghátrányosabb helyzetű kistérségek esetén

Nyomonkövetési táblák (pályázati kiírásonkénti, nem regionális bontásban) - digitális formátumban mellékelve (lásd 'Fügelek A3' mappa fájllal: FügelekA3_Nyomonkövetési_Akadálymentesítés.xls, FügelekA3_Nyomonkövetési_Szociális.xls)

A.4 Adatbázisok

Feldolgozott adatfájlok (.xls fájlok) - digitális formátumban mellékelve
(FuggelekA4_Feldolgozott_Akadálymentesites.xls és FuggelekA4_Feldolgozott_Szocialis.xls)

Módszertani sorvezető - digitális formátumban mellékelve (FuggelekA4_Modszeran.xls)